ĮVYKIAI, PROBLEMOS, NUOMONĖS

Suvalkų trikampis – artino Rytų ir Vakarų lietuvių laisvės viltis – **Petras Maksimavičius** 3

ŠVIETIMAS

PRAĖJUSIEJI MOKSLO METAI LIETUVIŠKOSE MOKYKLOSE
Punsko savivaldybės vaikų darželyje – **Vida Jolanta Stankevičienė** 6
Punsko Kovo 11-osios licėjuje – **Alicija Krakauskienė** 8
Vidugirių mokykloje – **Raimonda Chmieliauskienė** 11
Suvalkuose – **Teresė Jonuškienė** 13

Šeimos šventė Suvalkuose – **Onutė Virbylienė** 14
Mokyklos šventė – **Dalia Makauskienė** 16
Lankėmės senosiose Lietuvos sostinėse – **„Aušros“ inf.** 18

IŠ MŪSŲ PRAEITIES

Lietuvos partizanų pagerbimo šventė Punsko krašte. Trumpališkio partizanui Petrui Dzidolikui-Bijūnui atminti – **Jurgita Stankauskaitė** 20

KULTŪROS BARUOSE

Kryžius – tai ramybė paguoda ir viltis – **Teresė Janušonienė** . 24
Etninių lietuviškų darželių augalai Punsko ir Seinų valsčių sodybose. Rakelija ir Seinai – **Vilija Snieškienė, Stasė Dapkūnienė, Irma Maciulevičienė** 26

Viršeliuose:

Joninės (Virginijos Karčiauskienės nuotr.)
Liepos 6-oji

Redakcijos adresas
16-515 Puńsk, ul. A. Mickiewicza 23
tel. / faks. 87 5161 416
www.e-ausra.pl
ausra@o2.pl

Leidžia
Lenkijos lietuvių draugija
16-500 Sejny, ul. Wileńska 9
tel. / faks. 87 5162 125

Vyr. redaktorė Irena Gasperavičiūtė
Redakcijos sekretorė Alicija Krakauskienė
Stilistas, korektorius Kazys Linka
Techn. redaktorė Aldona Jonušonytė

Korespondentai: Petras Maksimavičius, Eugenija Pakutkienė, Jurgita Stankauskaitė

Spausdino „Aušros“ leidyklos spaustuvė.

Numeris pasirašytas spaudai 2019-06-26.

Rankraščiai taisomi ir trumpinami redakcijos nuožiūra. Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su autorių nuomone.

Lenkijos lietuvių draugijos sąskaita
BS Sejny, ul. Powstańców Sejneńskich 1, 16-500 Sejny
Nr. 23 93540007 0000 0000 0198 0002
SWIFT / BIC kodas POLU PL PR

RUCH S.A. vykdoma prenumerata
Spausdinto leidinio prenumeratą galima užsakyti tiesiogiai interneto tinklapyje www.prenumerata.ruch.com.pl. Kilus klausimų, prašom rašyti el. p. adresu prenumerata@ruch.com.pl arba skambinti „RUCH“ Klientų aptarnavimo centrui tel. 22 693 70 00 arba 801 800 803 (darbo dienomis 7–17 val.). Skambučio kaina pagal operatoriaus tarifus.

Zrealizowano dzięki dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji

Projektą iš dalies remia Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas (*7000 eurų parama*).

SPAUDOS, RADIJO IR TELEVIZIJOS RĖMIMO FONDAS

Mieli skaitytojai!

Irena Gasperavičiūtė

Dar liepos nėra, o jau įsivasarojo. Internete rašoma, kad šių metų birželis Lietuvoje – pats karščiausias per pastaruosius 50 metų. Gamta irgi reaguoja į tokius orus – liepos dūgzte dūzgia, aplipusios gausybe kvepiančių liepžiedžių. Tačiau ne apie orus mūsų birželio antrosios pusės „Aušra“.

Džiugu, kad galiu pasidalyti su Jumis gera žinia. Istorinis įvykis (panašų išgyvenome prieš 14 metų, įkūrę Seinuose „Žiburio“ mokyklą) – Vyskupo Antano Baranausko fondo taryba, posėdžiavusi birželio 12 dieną Seinuose, priėmė nutarimą įkurti Suvalkuose lietuvišką vaikų darželį! Pradžioje jo patalpos bus nuomojamos „Suvalkų širdyje“ Nonevičiaus (Noniewicza) gatvėje, direktore paskirta Jolanta Malinauskaitė-Vektorienė. Tai puikus Lenkijos lietuvių bendruomenės pasiekimas. Sveikiname! Tačiau ne vaikų darželis yra galutinis suvalkiečių tikslas. Siekiama, kad atsirastų Suvalkų lietuvių kultūros ir švietimo centras, kuris suburtų visų šiame mieste gyvenančių lietuvių veiklą.

Mokyklose šiemet, palyginti, anksti prasidėjo atostogos, tad įprastai, kaip kasmet, siūlome Jums susipažinti su lietuviškų mokyklų gyvenimu ką tik pasibaigusiais mokslo metais. Šiame „Aušros“ numeryje skaitykite apie mokslo metus Punsko vaikų darželyje, Punsko Kovo 11-osios lietuvių licėjuje, Vidugirių mokykloje ir Suvalkuose. Apie Punsko Dariaus ir Girėno pagrindinę mokyklą bei „Seinų“ lietuvių „Žiburio“ mokyklą rašysime kitame „Aušros“ numeryje.

Prieš mėnesį „Aušroje“ pranešėme apie planuojamą per Punską tiesti naują geležinkelio vėžę, mūsų žiniomis, Punsko viršaitis dar negavo atsakymo iš geležinkelininkų į jiems siųstus raštus. Lieka laukti. Jeigu redakcija sužinos ką nors daugiau, būtinai parašysime.

Suvalkų trikampis – artino Rytų ir Vakarų lietuvių laisvės viltis

Petras Maksimavičius

Tvarkydamas savo asmeninę biblioteką „suradau“ 2002 m. Juozo Banionio parašytą knygą „Lietuvos laisvės byla Vakaruose 1975–1990“. Leidinyje autorius siekia supažindinti skaitytoją su Lietuvos laisvinimo sąjūdžio organizacijų veikla Vakaruose, apžvelgti Lietuvos laisvės bylos kelią nuo Helsinkio Baigiamojo akto pasirašymo iki Nepriklausomybės atkūrimo akto paskelbimo Vilniuje 1990 m.

Vienas jos skyrius skirtas mums, t. y. Seinų–Punsko–Suvalkų krašte gyvenantiems lietuviams. Jis pavadintas: „Suvalkų trikampis – tiltas, artinęs Rytų ir Vakarų lietuvių laisvės viltis“. Tiesą pasakius, autorius, apžvelgdamas šio krašto lietuvių padėtį ir jų vaidmenį Lietuvos laisvinimo byloje negalėjo nepaminėti taip pat Varšuvoje gyvenančių lietuvių pastangų šiuo klausimu. Taigi knygoje randame daug įdomios informacijos, kuri paimta iš pirminių šaltinių – KGB ir Lenkijos saugumo sukurtų dokumentų.

Kaip atrodė mūsų gyvenimas praėjusio amžiaus 8-ąjį ir 9-ąjį dešimtmečiais, daugelis žinome. Jeigu neatsimename, galima apie tai rasti nemažai įvairių publikacijų. Apie tai rašė ne tik mano minimas autorius, bet ir kiti, taip pat iš mūsų krašto kilę mokslininkai, istorijos tyrėjai. Vis dėlto kai kuriuos faktus, remdamasis J. Banionio publikacija, noriu apibendrintai priminti. Tai turėtų būti aktualu ypač jaunosios kartos atstovams, kurie domisi savo krašto praeitimi, ar keliaudami po pasaulį, kartais būna klausiami apie vadinamąjį Suvalkų trikampį, jo istoriją ir sąsajas su Lietuva.

Praeitame „Aušros“ numeryje rašiau apie Lenkijoje vykstančias iškilmes, skirtas 1989 m. įvykiams paminėti. J. Banionis savo knygoje grąžina mus į 1980 m. Kol Lenkijoje prasidėjo aiškiai matomas laisvėjimo procesas, prieš tai vyko pogrindinė kova su autoritarine valdžia. Lenkijoje gyvenantys lietuviai neliko šio proceso nuošalyje. Tačiau jiems taip pat labai rūpėjo prisidėti prie Lietuvos laisvinimo. Tai neliko nepastebėta. 1980 m. lapkričio 10 d. KGB Lietuvos SSR padalinys pradėjo informacijos bylą, koduojamą „Tramplino“ vardu. Bylos pavadinimas aiškintinas sovietinio saugumo požiūriu į Lenkijos lietuvius, kaip potencialius antisovietinių idėjų perdavimo tarpininkus tarp Vakarų ir Rytų. Tų pačių metų rugsėjo 7 d. Lenkijos ir Lietuvos pasienyje įvyko slaptas abiejų komunistinių kraštų saugumiečių susitikimas. Kas įdomu, analizuodami šiame krašte gyvenančių lietuvių nuotaikas jie paminėjo, jog Suvalkų trikampyje gyvena daugiau kaip 10 000 lietuvių. Saugumiečiams kėlė nerimą čia gyvenančių lietuvių ryšiai su Vakaruose gyvenančiais lietuviais ir vykstantis

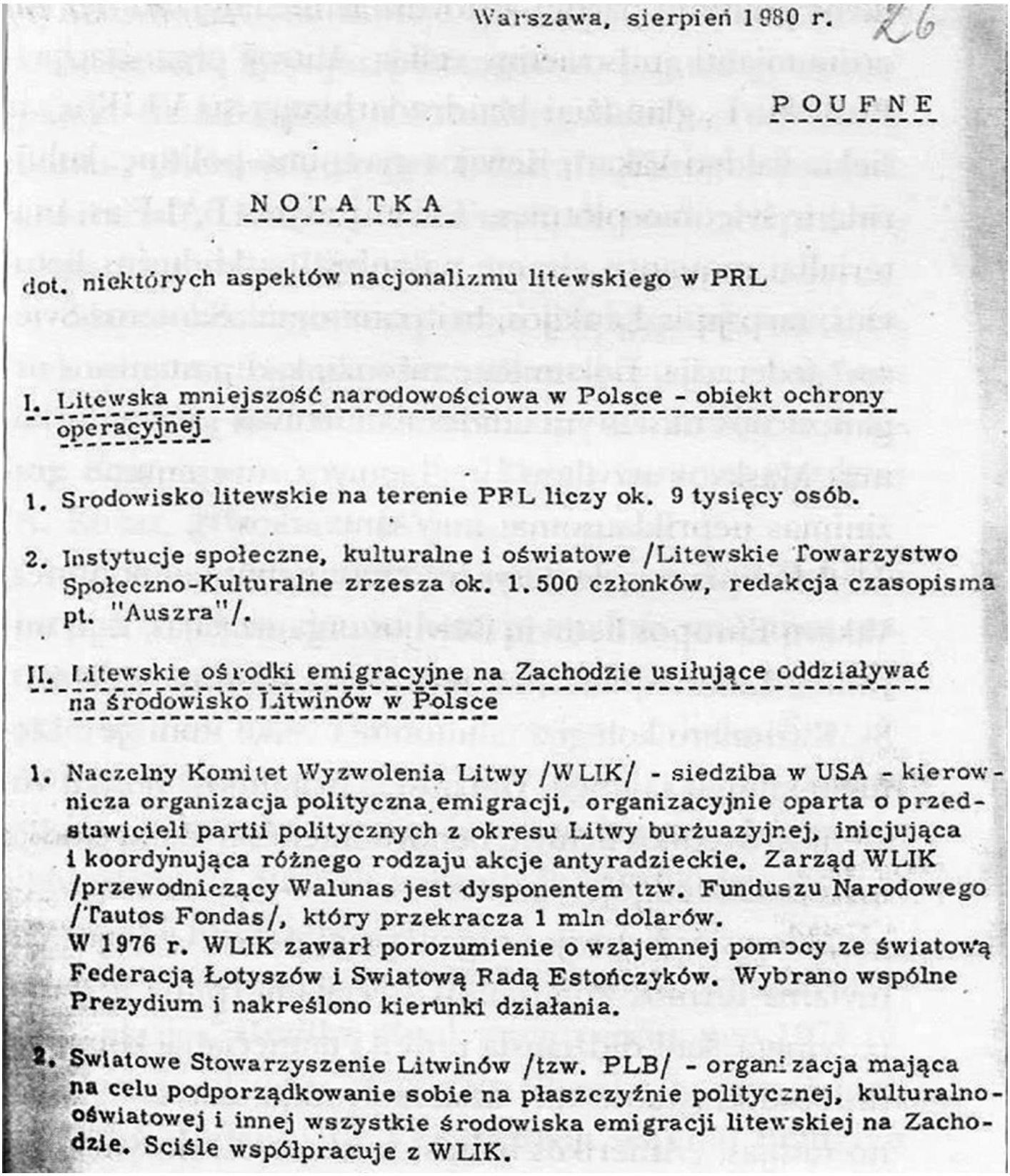

Warszawa, sierpień 1980 r. 26

POUFNE

NOTATKA

dot. niektórych aspektów nacjonalizmu litewskiego w PRL

I. Litewska mniejszość narodowościowa w Polsce - obiekt ochrony operacyjnej

1. Srodowisko litewskie na terenie PRL liczy ok. 9 tysięcy osób.

2. Instytucje społeczne, kulturalne i oświatowe /Litewskie Towarzystwo Społeczno-Kulturalne zrzesza ok. 1.500 członków, redakcja czasopisma pt. "Auszra"/.

II. Litewskie ośrodki emigracyjne na Zachodzie usiłujące oddziaływać na środowisko Litwinów w Polsce

1. Naczelny Komitet Wyzwolenia Litwy /WLIK/ - siedziba w USA - kierownicza organizacja polityczna emigracji, organizacyjnie oparta o przedstawicieli partii politycznych z okresu Litwy burżuazyjnej, inicjująca i koordynująca różnego rodzaju akcje antyradzieckie. Zarząd WLIK /przewodniczący Walunas jest dysponentem tzw. Funduszu Narodowego /Tautos Fondas/, który przekracza 1 mln dolarów.
W 1976 r. WLIK zawarł porozumienie o wzajemnej pomocy ze światową Federacją Łotyszów i Swiatową Radą Estończyków. Wybrano wspólne Prezydium i nakreślono kierunki działania.

2. Swiatowe Stowarzyszenie Litwinów /tzw. PLB/ - organizacja mająca na celu podporządkowanie sobie na płaszczyźnie politycznej, kulturalno-oświatowej i innej wszystkie środowiska emigracji litewskiej na Zachodzie. Sciśle współpracuje z WLIK.

Lenkijos saugumo 1980 m. pažyma apie Lenkijos lietuvius

keitimasis informacija, patriotinio turinio literatūros platinimas. Sutarta veikti kartu ir dalintis turima informacija. Bylos „Tramplinas“ dokumentai rodo, kad saugumiečiai sutelkė nemažą būrį rezidentų ir agentų, kurie veikė ne tik šiame krašte, bet taip pat Varšuvoje bei kitose lietuvių gyvenamose vietose. Todėl akivaizdu, kad greit jiems pavyko nustatyti asmenis, kurie aktyviausiai palaikė ryšius su Vakaruose esančiomis

lietuvių organizacijomis, dalyvavo platinant literatūrą ar siekė saugoti šio krašto lietuvių tautinį identitetą.

Dokumentuose pažymima, kad dauguma knygų, straipsnių religine ar tautine tematika Lenkijoje gaunami siuntiniuose su drabužiais. Čia jie kaupiami, o vėliau dalimis siunčiami į SSRS. Iš Vakarų Europos lietuvių bendruomenių išskirta Švedijos lietuvių bendruomenė, rodanti ypatingą dėmesį Lenkijos lietuvių tautinei mažumai ir skleidžianti „tendencingą informaciją lietuvių emigrantų sluoksniuose“. Lenkijos saugumo duomenimis, per metus į Lenkijos teritoriją patekdavo apie 3000 egzempliorių spaudos leidinių ir knygų, išleistų Vakarų lietuvių išeivijos. Taigi Lenkijos Liaudies Respublikos saugumo tarnyba, nuodugniai išgvildenusi Suvalkų trikampio lietuvių padėtį, skatino Lietuvos SSR saugumo komitetą imtis aktyvesnių veiksmų Lenkijos lietuvių atžvilgiu mėginant kontroliuoti „trampliną“, jungiantį Vakarų ir Rytų lietuvius, kovojančius dėl Lietuvos laisvės.

Tačiau reikia taip pat pabrėžti, kad saugumo sukurtuose dokumentuose taip pat nurodoma, jog šio krašto lietuvių pažiūros yra skirtingos. Ne visiems rūpi tautiniai ar Lietuvos laisvinimo klausimai. Be jokios abejonės, kad tarp jų taip pat buvo tokių, kurie saugumo tarnyboms, sąmoningai arba iki galo to nesuvokdami, tapdavo naudingu informacijos šaltiniu.

J. Banionis pažymi, kad saugumo dokumentuose nemažas dėmesys skiriamas Varšuvoje gyvenantiems lietuviams. Tai natūralu, kadangi jie turėdavo daugiau galimybių kontaktuoti ne tik su laisvame pasaulyje gyvenančiais lietuviais, bet taip pat Lenkijos demokratinių jėgų lyderiais. Kaip pavyzdį mini LVKD (Lenkijos lietuvių visuomeninė kultūros draugija). Jos veikloje prisidedant prie Lietuvos laisvės bylos kėlimo išryškėjo du požiūriai: vienas atitiko draugijos Centro valdybai oficialiai atstovaujančių asmenų nuomones, kitas – draugijos narių, turėjusių didelę įtaką Lenkijos lietuvių gyvenime ir daugiausia gyvenusių Varšuvoje, nuostatas LSSR atžvilgiu. Pirmieji – nors ir sunerimę dėl Lietuvos rusinimo, tačiau „labai gerai vertino LSSR ekonominį gyvenimo lygį...“ Antrieji, pasak agento Vito, kaupią antisovietinę literatūrą, turi nemažas šių knygų atsargas, stengiasi „antisovietiškai apdoroti“ Lietuvos SSRS piliečius, siūlo jiems viešnages Suvalkų trikampyje pas tautiečius. Dėl šios ir kitokio pobūdžio veiklos į saugumo akiratį pateko B. Makauskas, S. Kraužlys, R. Vaina ir kt. Pasak J. Banionio, pastarojo pavardė daugiausiai minima saugumo dokumentuose. R. Vaina dažnai kalbėdavosi su žinomais to meto „Solidarumo“ ir Darbininkų gynimo komiteto (KOR) nariais J. Kuroniu, A. Michniku ir kitais aktyviais „Solidarumo“ kūrėjais.

Lenkijos lietuviai, gyvendami laisvesnėje valstybėje nei jų tėvynainiai okupuotoje Lietuvoje, turėjo daugiau galimybių palaikyti glaudesnius ryšius su Vakarų išeivija. Rezidento „Rašidavo“ pranešimuose minimos R. Vainos ir S. Kraužlio pavardės. Jie per JAV ambasadą Varšuvoje persiųsdavo iš Lietuvos nelegalią medžiagą Vakaruose gyvenantiems lietuviams. Punskui teko neeilinis vaidmuo saugant Vakarų lietuvių leidinius ir organizuojant jų pergabenimą į okupuotą Lietuvą. Pavyzdžiui, taip į Lietuvą pateko B. Kviklio enciklopedinis leidinys „Lietuvos bažnyčios“, S. Raštikio „Raštai“ ir daug kitų leidinių. Aktyvius ryšius su mūsų kraštu palaikė Vokietijos Hiutenfelde Vasario 16-osios lietuvių gimnazijos vadovybė ir mokytojai. Taip pat nuolatinis dėmesys buvo jaučiamas iš Romoje gyvenančių lietuvių dvasininkų. KGB suformuotoje byloje „Tramplinas“ yra užuominų apie galimą Seinų bazilikos perspektyvą. Lietuvių dvasininkų dėmesį Seinams saugumiečiai interpretavo kaip bandymą atkurti Seinuose buvusį lietuviškos katalikiškos minties centrą. Savo vadovus įspėdavo, kad tai turėtų didelę reikšmę prasiskverbiant į Lietuvą, ruošiant klerikalinius kadrus nepriklausomai Lietuvai.

Pas Suvalkų trikampio lietuvius dažnai svečiuodavosi A. Žygas, kaip rašoma saugumo dokumentuose, neoficialus VLIK-o (Vyriausiasis Lietuvos išlaisvinimo komitetas) atstovas, nors oficialiai prisistatydavęs PLB (Pasaulio lietuvių bendruomenė) atstovu. Keliaudamas per šio krašto kaimus ir rinkdamas lietuvių tautosaką A. Žygas sugebėjo sutelkti didelį pažįstamų ir bičiulių ratą. Saugumas pastebėjo ir sekė taip pat Australijos lietuvio A. Laukaičio viešnages Punske. A. Laukaitis atveždavo patriotinės literatūros, teikdavo materialinę pagalbą, Australijos lietuvių spaudoje nuolat skelbdavo straipsnius apie Suvalkų trikampio tautiečių padėtį ir nuotaikas.

Trumpame straipsnyje nebeįmanoma įvardyti visus svarbesnius įvykius, asmenis ar procesus, kurie nulėmė, kad praėjusio amžiaus 8–9-ąjį dešimtmečiais Suvalkų trikampis tapo tiltu, artinusiu Rytų ir Vakarų lietuvių laisvės viltis. Lenkijos lietuviai palaikė įvairialypius ryšius su Vakaruose gyvenančiais tautiečiais. Kaip rašo J. Banionis, retas Vakarų lietuvis, lankydamasis Lenkijoje, aplenkdavo Punską. Ten paprastai susitikdavo su Lenkijos lietuvių visuomenės atstovais ir patriotiškai nusiteikusiais J. Vaina, J. Pajauju ir kt. Šie asmenys dažnai minimi KGB dokumentuose ir neatsitiktinai apibūdinami kaip „lietuvių reakcinių emigrantų koordinatoriai Lenkijoje“.

Teisingumo dėlei reikia taip pat pabrėžti, jog KGB ir Lenkijos saugumo tarnybos, rinkdamos šią informaciją ir kontroliuodamos procesus, kurie tada vyko šiame krašte, turėjo nemažai „pagalbininkų“. Dalis jų buvo Suvalkų trikampyje gyvenantys lietuviai.

PRAĖJUSIEJI MOKSLO METAI LIETUVIŠKOSE MOKYKLOSE

Punsko savivaldybės vaikų darželyje

VIDA JOLANTA STANKEVIČIENĖ

Greitai atėjo vasara, o juk neseniai vaikučiai pradėjo naujus mokslo metus. Punsko savivaldybės vaikų darželį lankė 109 ugdytiniai, 27 iš jų po atostogų keliaus į mokyklą. Darželyje dirbo penkios vaikų grupės: dvi lietuviškos 3–4 metų „Ežiukų“ ir „Meškiukų“, dvi lietuviškos 5–6 metų „Varlyčių“ ir „Boružėlių“ bei viena lenkiška „Nykštukų“. Darželyje vyko papildomos anglų kalbos pamokėlės, veikė dramos, keramikos ir dailės būreliai. Vaikai, turintys kalbos sutrikimų, lankė logopedijos užsiėmimus, vaikams su specialiais poreikiais buvo užtikrinta psichologinė, pedagoginė pagalba.

Kaip ir kasmet, vaikučiai daug dirbo, dalyvavo konkursuose, išvykose. Lapkričio mėnesį buvo išvykę į kiną. Gruodžio mėnesį šventėme Mikalojaus vardines, Kalėdų eglutę. Aplankė mus Kalėdų Senelis su maišu dovanų. Sausio mėnesį pasveikinome senelius. Į Senelių šventę atvyko visų darželinukų močiutės ir seneliai. Vasario 14 d. vyko karnavalas – persirengėlių šventė. Iškilmingai minėjome Kovo 11-osios Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo dieną. Šventė pavadinta „Dainoje ir žody – Lietuva“. Renginio pabaigoje visi šventės dalyviai sudainavo dainą „Žemėj Lietuvos ąžuolai žaliuos“. Iš geltonos, žalios ir raudonos spalvų popieriaus vaikučiai iškirpo daug širdelių, surašė jose vardus ir kartu su svečiais darželio koridoriuje užpildė trispalvę vėliavą, kuri simbolizuoja laisvę ir meilę savo Tėvynei Lietuvai. „Boružėlių“ ir „Varlyčių“ grupės paruošė spektaklį „Raudonkepuraitė“ pagal Šarlio Pero pasaką. Jį parodė Vaikų teatrų festivalyje Seinuose ir Teatrų apžvalgoje „Šimtakojis“ Punske.

Gegužės mėnuo buvo pilnas išvykų ir konkursų. Gegužės 14 d. Marijampolėje vyko Tarptautinis lietuvių liaudies dainos festivalis „SVEIKI GYVI, SVETELIAI“. Šio renginio tikslas – puoselėti meilę lietuvių liaudies dainai. Jį organizavo Marijampolės vaikų darželis-lopšelis „Rūta“. Gegužės 24 d. darželyje vyko tradicinė Šeimos šventė „Graži mūsų šeimynėlė“. Į šią šventę atvyko ne tik vaikučių tėveliai, bet ir garbingų svečių. Tėveliai labai džiaugėsi scenoje pamatę savo mažas atžalas. Gegužės 30 d. visi darželio auklėtiniai buvo nuvykę į Trakėnų zoologijos sodą, kuriame matė daug įdomių žvėrelių. Labai smagu bendrauti su kitomis švietimo įstaigomis. Jau kelintus metus bendraujame su Marijampolės lopšelio-darželio

Iš darželio archyvo

Iš darželio archyvo

„Rūta“, Marijampolės lopšelio-darželio „Pasaka“, Alytaus lopšelio-darželio „Obelėlė“, Vidugirių pagrindinės mokyklos, Seinų „Žiburio“ vaikų darželio bendruomenėmis. Mūsų auklėtiniai skaitė eiles dailiojo žodžio konkurse, kurį organizavo Lenkijos lietuvių draugija. Visi laimėjo pirmąsias vietas. Darželinukai taip pat dalyvavo Tarptautinėje velykinėje parodoje-konkurse Punske, kurį rengė Lenkijos lietuvių etninės kultūros draugija. Birželio 2 d. Punsko lietuvių kultūros namuose vyko ilgai lauktas „Dainorėlis“ – ir čia sulaukėme laimėjimų. Ruošėme meno darbelius tarptautinėms dailės darbelių parodoms ir konkursams. Pavasarį vyko taip pat edukaciniai užsiėmimai, kuriuos vedė koordinatorės iš „Beatričes namų“. Susitikimo tema – Brailio raštas, regėjimo netekusios mergaitės dainos. Dailės būrelį lankantys vaikai dalyvavo konkurse „Trijų spalvų istorija“. Už tautiškumo puoselėjimą, kūrybiškumą ir įdėtą darbą vaikai gavo padėkos raštus.

Birželio 5 d. vaikučiai buvo nuvykę į Suvalkus, kur dalyvavo XV regioniniame liaudies šokių festivalyje. Džiaugiamės, kad renginio organizatoriai kasmet mus pakviečia ir maloniai priima. Sulaukėme pagyrimų už liaudies šokius ir gražių tradicijų palaikymą. Birželio 18 d. iškilmingai atsisveikinome su 6-mečiais, palinkėję jiems sėkmės, gerų siekių ir rezultatų mokykloje. Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos vykdomas projektas leido mūsų darželį aplankyti ir kitų švietimo įstaigų direktoriams, atstovams iš Lietuvos. Kvietėme ir kitų svečių: slaugytojas, policininkus, kurie vaikučiams papasakojo apie saugumą ir sveikatą. Darželis taip pat dalyvavo svarbiose sveikatos programose „Sveikas oras aplink mus“, „Kubusiui – gamtos draugai“, kurių tikslas – žmogaus sveikata, ir akcijoje „Grašų kalnas“ – padėti poreikių turintiems vaikams.

Svarbu paminėti, kad vykdomas ir projektas „Tėvynė – tai kalba“, kurį finansiškai rėmė Lietuvos Respublikos mokslo, švietimo ir sporto ministerija – darželinukams nupirkta mokomųjų priemonių.

Širdingai dėkojame tiems, kurie 1 proc. pajamų mokesčio skyrė mūsų vaikų darželiui. Dėkojame auklėtinių tėveliams už visokeriopą paramą ir gerą bendradarbiavimą. Mūsų vaikų darželio tikslas yra ugdyti auklėtinių tautinį, kalbinį ir etninį tapatumą, paruošti vaikus mokyklai, teikti kokybiškumą, savarankiškumą, ugdyti aktyvų, savimi ir savo gebėjimais pasitikintį, stiprią motyvaciją turintį vaiką, sudaryti prielaidas tolimesniam sėkmingam mokymuisi mokykloje. Vaikų darželyje vaikai ugdomi domėtis savo šalies istorija, puoselėti ir kurti tradicijas. Darželio bendruomenė ieško įvairių būdų vaikų tautiškumui ugdyti, kurie teiktų daug teigiamų emocijų, plėtotų vaikų socialinius, pažinimo ir meninius gebėjimus. Nors ir esame patys mažiausi ugdytiniai, tačiau labai aktyviai švenčiame visas šventes. Manau, kad 2018–2019-ieji buvo sėkmingi, pavyko pasiekti visų užsibrėžtų tikslų. Visiems gero poilsio ir gerų, saulėtų atostogų!

Iš darželio archyvo

Punsko Kovo 11-osios licėjuje

Alicija Krakauskienė

Laikas tarytum smiltys teka pro mūsų pirštus. Bandau surinkti pabirusias minutes, kad nors trumpam galėtum sugrąžinti praėjusias akimirkas. Pasiimu mokyklos kroniką, atsisėdu kartu su mokiniais ir pasineriame į laiko tėkmę. Kokį kelią įveikėme, ar tapome tobulesni, ar pasiekėme savo užsibrėžtus tikslus? Šie klausimai kol kas lieka neatsakyti.

Iš Punsko licėjaus kronikos

Humoristinės programos „Dzinguliukai“ akimirka

Atsiverčiu ką tik baltame kronikos lape įrašytus aukščiausius rezultatus pasiekusių mokinių vardus ir pavardes: Edita Sorokaitė (I kl.), Loreta Uzdilaitė (I kl.), Adriana Staskevičiūtė (I kl.), Edita Pečiulytė (I kl.), Gabija Batvinskaitė (I kl.), Inga Radzevičiūtė (I kl.), Viktorija Pachutkaitė (I kl.), Dovilė Zimnickaitė (I kl.), Edita Sakalauskaitė (I kl.), Bernadeta Nevulytė (I kl.), Viktorija Grigutytė (II kl.), Matas Bobinas (II kl.), Erika Valinčiūtė (II kl.), Daiva Jakubauskaitė (III kl.), Jolanta Čerlionytė (III kl.), Adomas Kalinauskas (III kl.), Karolina Petruškevičiūtė (III kl.), Laima Sidarytė (III kl.). Bet nereiškia, kad kiti, neišvardyti, prastesni. Anaiptol, kiekvienas iš 60 licėjaus moksleivių yra ypatingas, nepakartojamas, kiekviename iš jų slypi gebėjimų klodai. Tai liudija įvairios mokinių surengtos šventės, laimėjimai. Tad verčiame kitus kronikos lapus ir surandame spalvotuose popieriaus gabalėliuose užrašytus mokyklos renginius: Pirmokų krikštas, arba mokinių sukurti patarimai, kaip gauti vizą į Vladomo rūmus; Padėka už krikštą, arba kaip trečiokams buvo atleistos jų kaltės dangaus karalystėje; Šimtadienis, kurio metu sukosi mokinių noras paliesti žvaigždes, pasiekti dangų; Dzinguliukai, kai mėginta atsakyti į klausimą, koks likimas laukia abiturientų ir sidabrinės mokyklos vardą turinčio Punsko licėjaus. Kitose nuotraukose stebime užrašytas mokyklos šventes bei minėjimus. Prisimename mokyklos šventę – Kovo 11-ąją, kai tarsi plačiame vandenyne išskleidę bures visi kartu dainavome Lino Adomaičio sukurtas eiles „Aš jau ne lašas jūroje, o jūra manyje...“. Prisimename ir kitus surengtus minėjimus: Sausio 13-ąją, Vasario 16-ąją, Gedulo ir vilties dieną. Sustojame ir susimąstome, kiek darbo ir pastangų, tiek mokytojams, tiek mokiniams, reikėjo skirti, norint tinkamai sukurti šventės nuotaiką.

Kiti kronikos puslapiai saugo mokinių laimėjimus konkursuose, olimpiadose. Žinių apie ŽIV/AIDS olimpiadoje III vietą Palenkės vaivadijoje laimėjo Viktorija Grigutytė; Seinų sanitarinės epidemiologinės stoties rengtame piešinių konkurse „Priklausomybės žudo svajones“ I vietą laimėjo Artūras Astrauskas, o Seinų apskrities rengtame piešinių konkurse „Smurtui – NE!“ III vietą; Lietuvių kalbos olimpiadoje II vietą laimėjo Viktorija Grigutytė; žinių apie gaisrinę saugą konkurse II ir III vietas laimėjo Julija Balulytė ir Asta Matulevičiūtė. Konkurse „Kalėdų tradicijos įvairių tautų kultūroje“, vykusiame Augustavo edukacijos centre, antros klasės mokinių komanda, kurios pagrindinė užduotis buvo parengti valgiaraštį ir padengti kalėdinį stalą dviem asmenims bei papasakoti apie savo tautos šventines tradicijas, laimėjo III vietą. Visi II klasės mokiniai tapo „Euroscola“

konkurso laureatais ir laimėjo kelionę į Europos parlamentą Strasbūre (Prancūzijoje). Pasaulio lietuvių taurės krepšinio turnyrą laimėjo Punsko Kovo 11-osios licėjaus krepšininkai, finale įveikę Alytaus Adolfo Ramanausko-Vanago komandą. Berniukų ir merginų komandos taip pat dalyvavo Palenkės vaivadijos vidurinių mokyklų pirmojoje krepšinio lygoje. Merginos iškovojo 5 vietą. Berniukų komanda liko 9 vietoje, iš 12 dalyvaujančių komandų. Tiek merginos, tiek berniukai išsaugojo galimybę kitais mokslo metais toliau varžytis pirmojoje lygoje. Lenkijos lietuvių draugijos rengiamuose konkursuose: lietuvių kalbos ir literatūros (rašinių) I vieta atiteko Julijai Balulytei, II vietos – Viktorijai Grigutytei ir Albertui Puzauskui, III vietos skirtos Loretai Uzdilaitei ir Ingai Radzevičiūtei; skaitovų konkurse I vietas laimėjo Asta Matulevičiūtė ir Gabija Batvinskaitė; Lietuvos istorijos konkurse I vietą laimėjo Loreta Uzdilaitė, II vietą – Viktorija Pachutkaitė. 2019 metų Kalbos premija skirta Punsko Kovo 11-osios bendrojo lavinimo licėjui už lietuvių kultūros plėtrai ir visuomenės pažangai svarbių lituanistikos projektų įgyvendinimą, rūpinimąsi lituanistiniu paveldu ir jo sklaidą bei aktyvią lituanistinę veiklą užsienyje.

Be vykusių renginių ir konkursų, licėjaus kronikos puslapiuose įsirašė ir kita veikla. Tai pamokos, vykusios netradicinėje aplinkoje: Dzūkijos krašte arba knygnešio Vinco Markevičiaus tėviškėje Giluišiuose, o bekeliaudami Vydūno takais, licėjaus dramos būrelio artistai parodė spektaklį, pastatytą pagal Vydūno veikalą „Vergai ir dykiai“ (rež. mokyt. Rūta Burdinaitė). Tai įvairūs festivaliai: mokslo festivalis „Erdvėlaivis Žemė 2018“, kurio metu Kauno technologijos universitete mokiniai atliko optikos bandymus; tai 10-asis Dzūkijos partizanų dainų festivalis Druskininkuose „Laisvės kelias”, kuriame dalyvavo choras „Pašešupiai“, ir festivalis „Darni mūsų dainų ir šokių pynė“, vykęs Vilniaus lietuvių namų mokykloje, kur pasirodė licėjaus kapela. Tai taip pat mokykloje vykdomos edukacinės programos: „ARS, arba kaip puoselėti meilę?”, kurios tikslas – pateikti mokiniams žinių apie sveiką gyvenseną ir kaip atsispirti kvaišalams (psichotropinėms medžiagoms: alkoholiui, nikotinui, narkotikams) bei inovatyvi programa „Praeities vaizdai dėlionėse“, kurios tikslas – ugdyti meninius, komunikacinius gebėjimus, kūrybinę saviraišką, formuoti vertybines nuostatas. Mokykla taip pat dalyvauja kartu su Hainuvkos II licėjumi su papildomu baltarusių kalbos mokymu ir Vilniaus Pranciškaus Skorinos gimnazija tarptautiniame Erasmus+ projekte „Tautinės mažumos – Europos turtas“. Projekto tikslas – susipažinti su įvairių tautų, kurios gyvena buvusios Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės teritorijoje, kultūros paveldu, pamatyti jų skirtumus ir tai, kas vienija. Projekto veiklos skatina ugdymo įstaigų bendradarbiavimą, dalijimąsi gerąja patirtimi, naujovėmis.

Verčiame kitus kronikos lapus. Nuotraukose užrašyti mokykloje ir už jos vykę susitikimai, kurie sukėlė daug minčių, ne vieną paskatino suklusti ir susimąstyti. Apsilankęs knygos „Lietuvių kalbos matmenys“ autorius Henrikas Kulvinskas pasakojo, kaip tobulinti gimtąją lietuvių kalbą, valyti iš jos svetimžodžius. Jo manymu, panaikinus svetimybes mūsų kalba taptų rišlesnė, sklandesnė. O atvykęs politikas, teisininkas dr. Stasys Šedbaras bei jo kolegė istorikė, rašytoja dr. Ingrida Jakubavičienė įdomiais pasakojimais pateikė mums žinių apie pirmąjį Lietuvos prezidentą Antaną Smetoną, kuris paskelbtas šimtmečio asmenybe. Apsilankę kilnios „Misijos Sibiras“ dalyviai ir organizatoriai dalijosi savo ekspedicijų į Sibirą patirtimi ir pasakojo apie dalyvavimo misijoje sąlygas, ragino mūsų jaunimą prisijungti. Pažiūrėjus naują lietuvišką filmą „Tarp pilkų debesų“, pastatytą pagal R. Šepetys romaną apie gyvenimą tremtyje, ne vienam kilo daug emocijų ir pamąstymų. Taip pat iškalbingas prelato Edmundo Putrimo atvežtas Martyno Starkaus filmas „Mulai“, tarytum įspėjimas, pasakojantis apie tris jaunus žmones, už bandymą gabenti narkotikus

Iš Punsko licėjaus kronikos

Pamoka knygnešio Vinco Markevičiaus tėviškėje Giluišiuose

Vasario 16-osios minėjimas mokykloje

atsidūrusius Peru kalėjimuose.

Kronikos puslapiai pasakoja ir apie keliones. Dar ilgai mokinių prisiminimuose vilnys neužmirštami pasivaikščiojimai po Paryžių, Eifelio bokšto ar Dievo Motinos katedros vaizdai, viešnagė pas Lietuvos prezidentę Dalią Grybauskaitę arba ką tik neseniai vykusios „Pašešupių“ ir „Šalčios“ ekskursijos į Vasario 16-osios gimnaziją Vokietijoje akimirkos.

Mokyklos kronika turtinga ir popamokinės veiklos vaizdų: iškilmingus minėjimus ar šventes puošiančios šokių grupė „Šalčia“ (vad. Asta Pečiulienė) ir choras „Pašešupiai“ (vad. Dainius Pavilonis, koncertmeisteris Raimundas Martinkėnas), vis atkakliai kovojančios merginų ir vaikinų krepšinio komandos (treneris Darius Valinčius), nenuilstamai dirbanti laikraštuko „Dėmesio“ redakcija (globėja Birutė Vaičiulienė), dramos būrelis (režisierė Rūta Burdinaitė) ir mokinių savivalda (globėja Irena Nevulienė). Su norinčiais praplėsti savo žinias bei sumažinti spragas moksle dirbo visad laukiantys dalykų mokytojai. O visu mokyklos darbu rūpinasi direktorius Alvydas Nevulis.

Sustojame bevartydami praeities dienas ir susimąstome, kiek daug nuveikta, kiek daug patobulėta. Bet visa tai nebūtų įmanoma be daugelio, kurie su mumis dalijasi gerumu. Dėkojame mūsų bičiuliams rėmėjams: Lietuvos švietimo, mokslo ir sporto ministerijai, Punsko valsčiui, „Aušros“ leidyklai, gerb. Leonardui Karaliavičiui, gerb. Jeronimui Šalčiūnui, mokinių tėvams. Dėkojame taip pat tiems, su kuriais turime išsiskirti. Tai 6 metus išdirbusiam ir savo parapijiečiams tarnavusiam kun. Mariui Talučiui bei Lietuvos konsulato Seinuose vadovui Vaclovui Stankevičiui. Tikime, kad ir toliau sava širdimi Jūs būsite su mumis. Gerbiami Bičiuliai, visų Jūsų širdys visada atviros kiekvienam – jos išklauso, padeda, guodžia, laimina, tyliai džiaugiasi su mumis. Tik Jūsų dėka šalia mūsų plevena meilė, skleidžiasi gerumo žiedai, auga pasitikėjimas.

Kronika lyg metraštis, saugojantis svarbiausias akimirkas, nuotraukomis pateikiantis brangius pasakojimus... Verčiame paskutinį licėjaus 2018–2019 mokslo metų kronikos puslapį, atsisveikindami su visais iki kitos žinių ir troškimų sėjos pradžios.

Artūro Astrausko piešinys „Smurtui – NE!“

Vidugirių mokykloje

Raimonda Chmieliauskienė

Taigi su pavasariu baigėsi dar vieni mokslo metai. Norėčiau kartu su jumis pasivaikščioti po Vidugirių mokyklos koridorius ir klases, kur nuo rudens iki vėlyvo pavasario girdėti vaikiškas triukšmas, skamba juokas ir dainos, trepsi mažesnės ir didesnės kojos, kur girdėti džiaugsmo šūkiai gavus gerą pažymį ir matyti liūdesio ašarėlė dėl prasto pažymio, ir pasidalyti įspūdžiais apie praėjusius mokslo metus.

Kaip ir kasmet, mokykloje vyko daugybė renginių. Dauguma jų – jau mokyklos tradicija tapę renginiai: mokytojo dienos šventinis koncertas, kurį šiais metais ruošė patys vyresnių klasių mokiniai, tuo labai nustebinę ir kartu nudžiuginę mokytojus. Po kelių savaičių vyko pirmokų krikštynos. Šiais metais surengėme iškilmingą koncertą, skirtą Lenkijos nepriklausomybei paminėti. Atėjus gruodžiui ruošėmės tradicija tapusioms šeimyninėms Kūčioms, į kurias sueina ir mokinių tėveliai. Mokiniai ruošia šventės programą, o tėveliai – šventines vaišes. Sausis vėl nedavė ramybės: laukė senelių šventė ir mokyklinė eglutė. Į senelių dienos šventę kasmet susirenka vis daugiau ir daugiau senelių. Mokiniai su didele meile ruošia jiems programą, savo rankomis kuria seneliams dovanėles. Mokyklinė eglutė vėl sušaukia į mokyklą gausybę svečių: ateina buvę mokyklos mokiniai, kas mus labai džiugina, aplinkinių ir mūsų kaimo gyventojai, mokinių tėveliai ir seneliai, draugai ir pažįstami. Didelį populiarumą jau įgijo mokykloje rengiamas koncertas Lietuvos nepriklausomybei paminėti, į kurį suguža ne tik Vidugirių kaimo, bet ir gretimų kaimų žmonės. Ir dar viena šventė, kurios negalima nepaminėti – kultinė motinos diena, šilčiausia, nuoširdžiausia ir labiausiai jaudinanti šventė. Visa tai mus labai džiugina, nes suprantame, kad popamokinis darbas su mokiniais nenueina veltui. Paruoštos šventinės programos yra gražios, įdomios ir laukiamos visuomenės. Mokykloje veikia šokių būrelis „Lenciūgėlis“, yra dainorėlių grupė, teatro būrelis „Šmaikštuoliai“, internetinė literatų grupė ir, žinoma, krepšinio ir futbolo mėgėjų komandos. Tai, ką mokiniai išmoksta lankydami būrelius, visada parodo mokyklos šventėse. Teatro mylėtojai savo pastatytą spektaklį rodo per mokyklos eglutę, seneliams – jų šventėje, taip pat Vaikų teatrų festivalyje Seinuose. Šokėjai ir dainorėliai jau kelinti metai dalyvauja tarptautiniame festivalyje „Darni mūsų dainų ir šokių pynė“, kurį rengia Vilniaus lietuvių namų mokykla. Literatai gan aktyviai rašo į vaikų laikraštį „Aušrelė“ ir antri metai dalyvauja ir laimi prizines vietas tarptautiniame poezijos festivalyje A. Matučio tėviškėje Zomčinėje. Galime pasigirti, kad Lietuvos švietimo ministerija skyrė mums vieną interaktyvią lentą ir dar du interaktyvius monitorius gavome pagal projektą „Aktyvi lenta“. Dabar mūsų mokykloje tokių lentų yra keturios. Tokiai nedidelei mokyklėlei tai tikrai daug. Pagal valstybinę skaitymo plėtros programą mokykla gavo 3100 zlotų, už kuriuos mokyklos bibliotekai nupirkta 161 knyga. Mokiniai labiausiai džiaugėsi nauja sporto aikštele ir su nekantrumu laukė kada atšils ir bus galima eiti ten sportuoti. Tad viso kolektyvo ir mokinių vardu tariame nuoširdų ačiū Punsko valsčiaus viršaičiui, kad surado lėšų ir įrengė mums aikštelę.

Mokslo metų pabaiga

Iš Vidugirių mokyklos archyvo

Europos kalbų diena

Mūsų mokyklos mokiniai aktyviai dalyvauja visuose Lenkijos lietuvių draugijos, taip pat ir Šv. Kazimiero draugijos rengiamuose konkursuose. Noriai dalyvauja Valstybinės darbo saugos inspekcijos rengiamame piešinių konkurse. Noriu paminėti kad II–III kl. mokiniai kartu su savo mokytoja dalyvavo projekte „Kartu atraskime programavimo pasaulį“. Mokyklos mokiniai taip pat dalyvavo Lenkijos mastu paskelbtoje Gineso rekordų akcijoje „Mokame atlikti dirbtinį kvėpavimą“ ir kasmetinėje aplinkos tvarkymo akcijoje. Jau kelinti metai renkame maistą ir drabužius Marijampolės vaiko tėviškės namų gyventojams. Pastaraisiais metais prie šios akcijos prisideda ir aplinkinių kaimų gyventojai. Šiais mokslo metais mokiniai, paraginti mokytojų, prikepė meduolių, prikūrė kalėdinių dovanėlių ir viską gražiai supakavę nuvažiavo į Seinų slaugos namus. Jų apsilankymas ir paruoštos dovanėlės labai pradžiugino slaugos namų gyventojus, o mokiniams tai buvo labai gera gyvenimo pamoka. Mokiniai lankėsi Lazdijų viešojoje bibliotekoje knygų mugėje, kur susitiko su vaikų poetu V. Račicku. Taip pat lankė lietuvių karių kapus Berznyke ir Seinuose naujai įrengtą lietuvišką menę, kur apžiūrėjo Lietuvos šimtmečiui surengtą parodą. Kaip ir kasmet geriausi mokyklos mokiniai lankėsi pas Lietuvos prezidentę. Kad nepabostų mokyklos suolas, mokiniai buvo išvykę į Suvalkų kiną ir paplaukioti baseine. Vyresni mokiniai buvo išvažiavę į pažintinę ekskursiją Krokuva–Velička–Zakopanė, o mažesni vyko į Balstogės papūgyną, grįždami aplankė dinozaurų parką. Mokykloje lankėsi Gdansko „Gas Systems“ chemijos laboratorijos „Smart Lab“ darbuotojai, kurie surengė neįprastus edukacinius užsiėmimus IV–VIII kl. mokiniams. Turėjome svečių iš Alytaus dailės mokyklos, kurie pademonstravo mokiniams neįprasto meno pamokas. Mokykloje lankėsi prelatas E. Putrimas. Ir dar mūsų mokyklą pamėgo III amžiaus universiteto teatro artistai. Jie pas mus lankėsi du kartus ir aplinkinių kaimų gyventojams parodė nuotaikingus ir įdomius spektaklius.

Viso kolektyvo vardu šiltus padėkos žodžius tariame mokinių tėveliams, ypač tiems, kurie aktyviai dalyvauja mokyklos gyvenime, tiems, kurie vienu ar kitu geru darbu remia mokyklą. Nuoširdų ačiū sakome visiems geros valios žmonėms, kurie suteikė piniginę paramą mokyklai.

Vidugirių mokykloje šiais metais IV–VIII kl. mokėsi 23 mokiniai, iš jų 15 mokinių mokslo metus baigė su pagyrimu, t. y. gavo pažymėjimą su raudona juostele.

Iš Vidugirių mokyklos archyvo

Festivalyje „Darni mūsų dainų ir šokių pynė“

Suvalkuose

Teresė Jonuškienė

Saulytė šviečia vis karščiau,
Paukšteliai čiulba vis garsiau,
Vaikučiai gėrisi gamta...
Jų laukia miškas, ežero banga...

Irenos Gasperavičiūtės nuotr.

Vasario 16-osios minėjimas

Šiais mokslo metais mokinukai Suvalkuose dirbo ypač stropiai. Būtina juos už tai pagirti. Malonu kiekvieną kartą pasitikti juos su šypsena veide. Mokinukai vis atbėga į pamokas po visų sunkių užsiėmimų savo mokyklose, bet vis tiek visur suspėja visur, nors turi ir popietinių užsiėmimų, kuriuos taip susiplanuoja, kad ir į lietuvių kalbos pamokas spėtų. Tikri šaunuoliai!

Mūsų pamokos – labai įdomios. Čia mokiniai klaidžioja painiais gramatikos keliais, skaito literatūros ištraukas, keliauja po nuostabų lietuvių liaudies pasakų pasaulį, bando suprasti ir analizuoti lietuvišką poeziją. Tenka pabendrauti ir su Lietuvos garsiąja istorija. Smagu vaikams pasakoti apie Lietuvos didvyrius, žmones, kurie labai nusipelnė mūsų Tėvynės labui. Mokinukai taip pat pakeliauja po Lietuvos žemėlapį. Tenka sustoti prie garsiųjų Lietuvos pilių ir piliakalnių, paklausyti Baltijos jūros ošimo ir sraunių upių čiurlenimo...

Šiemet su mokinukais surengėme mokyklinę eglutę ir šeimos šventę. Gera visiems susitikti, pabendrauti, pabūti kartu. Šiuose renginiuose vaikams tenka išbandyti savo jėgas: vieni puikiai skaito eiles, kiti deklamuoja, dar kiti smagias daineles padainuoja. Galima pasidžiaugti, kad mūsų mokinukai labai talentingi, o jų programėlės gražios ir smagios, suteikia daug džiaugsmo visiems žiūrovams.

Pasibaigė dar vieni mokslo metai, tad linkiu visiems mokinukams puikių atostogų. Tegul saulutė lydi Jus kiekvieną dieną. Sėkmės!

Onutės Virbylienės nuotr.

Eglutė

Šeimos šventė Suvalkuose

Onutė Virbylienė

Birželio 5 d. Suvalkų 7-ajame mokyklų komplekse, kur vyksta lietuvių kalbos pamokos, surengta Šeimos šventė. Renginyje dalyvavo visų mokyklų pakopų moksleivių atstovai, jų tėveliai ir jau tradiciškai LLD Suvalkų skyriaus pirmininkė.

Onutės Virbylienės nuotr.

Išsirikiavus moksleiviams į šventiškai papuoštą sceną, užkulisiuose suskambo švelni muzika – tik netrukus paaiškėjo, kad tai Dovydas taip gražiai groja pianinu. Nuaidėjus paskutiniams muzikos akordams, sveikinimo žodžius tarė lietuvių kalbos mokytoja Teresė Jonuškienė. Visus susirinkusius širdingai pasveikino ir vyresnieji moksleiviai. Pasidžiaugė, kad į mokyklą atvyko jų gyvenime brangiausi žmonės. Savo artimiesiems, svečiams moksleiviai parodė labai gražią meninę programą. Pradžioje išgirdome daug jaudinančių, šiltų padėkos žodžių, skirtų tėvams, o vėliau dar atskirai mamytėms ir tėčiams.

Onutės Virbylienės nuotr.

Moksleiviai dėkojo eilėmis ir dainomis savo mamytėms už visus rūpesčius, už nemigo naktis. Mamytės – brangiausios pasaulyje, todėl joms „kvepia žemė, rasos laša, bitės medų renka, neša; juokias gėlės ir saulutė (…), čiulba paukštis, lizdą ruošia; obelėlė rausvai puošias; linksmas vėjas tulpę supa (…).“ Kai su šypsena veide vaikas taria: „gera man, rami širdutė, kai esi šalia, mamyte!“ – atrodo daugiau ir nieko šiame gyvenime nereikia…

Kitas labai svarbus šeimoje žmogus, kaip pripažino mažieji scenos artistai, yra tėtis. Vaikučiai jiems padeklamavo daug skambių eilių, o jaunimas išsakė jau kiek brandesnes mintis: „Kol mes užaugam, mes niekada nežinom, koks nuostabus yra tėtis – geras, išmintingas. Mes paprasčiausiai diena iš dienos priimam tai, ką jis aukoja dėl mūsų, nes mus myli. Bet kai mes užaugam ir pagaliau suprantam, kiek daug iš tikrųjų jo meilė reiškė, ir koks rūpestingas jis buvo. Ir visa tai tau, tėti, tai grįžta su linkėjimais, kurių tu nusipelnei. Ir dar daugiau, nes negali būti mielesnio tėčio negu tas, kuriam šie linkėjimai skirti. Turėti tėtį kaip tu – tai turėti šiltus prisiminimus iš

Onutės Virbylienės nuotr.

Onutės Virbylienės nuotr.

praėjusio laiko. Turėti tėtį kaip tu – viena iš gyvenimo šventybių.“

Programoje išgirdome nemažai gražių dainų, kurias atliko solistė Justina, duetas – Justina ir Evelina bei visi dalyviai. Visos dainos, ir su fonogramomis, ir a cappella, skambėjo šauniai. Tėvams skirtos dainos labai praturtino meninę programą, sukėlė gerų emocijų.

„Tėvų namai – brangiausias lizdas, švenčiausia Žemėje vieta. Tegul likimo nuožmūs vėjai čia neužklysta niekada. Tegul tėveliams mylimiems bus šilta ir jauku namuos, tegul dar šimtą laimės metų raiba gegutė iškukuos“ – programos pabaigoje nuskambėjus šiltiems, tėveliams skirtiems linkėjimams visi moksleiviai nuskubėjo pas savo tėvus, kad dar priglustų prie jų, išsakytų dar kelis nuoširdžius padėkos žodžius ir įteiktų po simbolinę rožę. LLD Suvalkų skyriaus pirmininkė taip pat pasveikino visus su įspūdinga švente, padėkojo už gražų pasirodymą ir įteikė moksleiviams ir mokytojai lietuvišką šakotį. Tėvai labai džiaugėsi savo vaikų pasirodymu, o vienas tėvelis savo padėką išreiškė gražia muzika – paskambino pianinu.

Vėliau tradiciškai visi susėdo prie vaišių stalo, nuoširdžiai pabendravo, pasišnekučiavo, pasidalijo šventės įspūdžiais.

Šis renginys – paskutinis susibūrimas prieš atostogas, kada bendraujama mokykloje kartu su tėveliais. Po to moksleiviams telieka kelios pamokos ir pagaliau prasideda ilgai lauktos vasaros atostogos. Gero poilsio!

Manau, kad po atostogų, kiek didesniame šaunių moksleivių būryje, vėl skambės Suvalkų mokyklose gimtoji lietuvių kalba. Kviečiame ir naujokus prisijungti prie šio gražaus būrelio. Esate visi labai laukiami, ir jaunesni, ir vyresni, ir tie vyriausi – vidurinių mokyklų moksleiviai. Mokytis niekada nėra vėlu!

DĖMESIO SUVALKIEČIAI!

Nuo šių metų rugsėjo 2 d.
Suvalkuose veiks lietuviškas vaikų darželis
Nonevičiaus (Noniewicza) gatvėje „Suvalkų širdyje“.

Kviečiame visus ikimokyklinio amžiaus vaikučius.

Norinčius užrašyti vaikus arba gauti daugiau informacijos prašome skambinti Jolantai Malinauskaitei Vektorienei
tel. 783040604 arba rašyti e. paštu jolantele@op.pl

Mokyklos šventė

Dalia Makauskienė

Tomo Bernecko nuotr.

Birželio 15 dieną Punsko Dariaus ir Girėno pagrindinėje mokykloje šurmuliavo jau tradicijas menanti Mokyklos šventė. 12 val. visa mokyklos bendruomenė skubėjo į Punsko lietuvių kultūros namus, kad kartu švęstų šią nuostabią šventę.

Pradžioje iškilmingai įnešta mokyklos vėliava. Sveikinimo žodį tarė direktorius Jonas Vydra, kuris pasveikino mokytojus, mokyklos darbuotojus, mokinius, jų tėvelius bei atvykusius svečius: Vaclavą Stankevičių, LR konsulą Seinuose, Algirdą Vaicekauską, LLD pirmininką, Seinų „Žiburio“ mokyklos direktorių, Vytautą Liškauską, Punsko valsčiaus viršaitį, Eleną Vailionienę, Punsko valsčiaus tarybos pirmininkę, Ireną Bobinienę, Suvalkų švietimo skyriaus vyr. inspektorę, Dalią Uzdilienę, Tėvų tarybos pirmininkę, Sigitą Birgelį, „Aušros“ leidyklos direktorių, Lietuvos ir Lenkijos mokyklų bei organizacijų atstovus: Stasį Valančių, Balbieriškio pagrindinės mokyklos direktorių, Igorį Lukašuką, Hainuvkos jungtinių mokyklų su papildomu baltarusių kalbos mokymu direktorių.

Džiugu, kad šventėje dalyvauja lietuviškų mokyklų, su kuriomis bendradarbiaujame, direktoriai bei svečiai iš Lietuvos.

Po oficialiosios dalies scenoje pasirodė visų klasių mokiniai nuo jauniausių iki gimnazistų. Švęsdami Mokyklos šventę primename, kad kiekvienas iš mūsų turime užmezgę vienokį ar kitokį ryšį su Lietuva: gimėme ir augome su Lietuvos dvasia, čia gyvena mūsų giminės, artimieji, augina savo vaikus, o gal mes patys kažkada čia dar gyvensime. Todėl esame tiesiog MES. MŪSŲ šalis. Verta didžiuotis Lietuva, nes nesame bejausmiai ir šalti. Mes – žmonės, tikintys laisve, kovojame už jos ateitį – nešiojamės degančias širdis. Mokame įžvelgti galimybes svetur ir beveik visuomet planuojame sugrįžti į savo kraštą. Kasdien augame – sportuojame, studijuojame, skaitome knygas, domimės poezija ir istorija. Esame stiprūs savo vertybėmis: rūpinamės savo tėvais ir seneliais, aukojamės dėl vaikų. Mes puikiai gebame prisitaikyti: išvykę svetur greitai adaptuojamės, tačiau nepamirštame savo šalies.

Kiekvienas mūsų sugebame atrasti šviesą. Sugalvoti ir pastebėti, kuo esame nepaprasti. Šitaip ir augame: MEILĖ, MES, MŪSŲ šalis.

Apkabinkime Lietuvą tikėjimu, meile ir viltimi.

Mūsų mokyklos mažiausieji priminė, kodėl **mylime Lietuvą**.

Ją mylime, nes galime didžiuotis jos istorija, gyventi kupinoje iššūkių jos dabartyje ir tikėti šviesia jos ateitimi. Mylime, nes neklausiame, ką Lietuva padarė dėl mūsų, bet kasdien galvojame, ką gero mes galime padaryti dėl jos. Mylime jos žalią gamtą, gražius miestus, pajūrio kopas ir baltas žiemas. Mylime jos žmones, kurie yra kūrybingi, darbštūs ir protingi. Tai suprantame ir ašaros kaupiasi, giedant Lietuvos himną. Lietuvą mylime, nes čia mūsų namai ir mes patys esame dalis tų namų.

Pasirodydami scenoje visi įrodėme, kad žavimės Lietuva: jos ežerų, upių gausa, miškų turtingumu. Banguoti

Tomo Bernecko nuotr.

nenustojanti jūra ir tylus miškas teikia stiprybės ir ramybės. Džiaugiamės garbingais poelgiais, didinga istorija. Didžiuojamės, jog kalbame lietuviškai, nes mūsų kalba – viena seniausių pasaulyje. Būtent todėl turime ją gerbti.

Kiekvienas knygnešys prisidėjo prie lietuvybės išsaugojimo. Jų dėka galime kalbėti mūsų savita kalba. Taip kasdien puoselėjame savo senolių darbo vaisius. Knygnešių atminimui ir garbei nuaidėjo penktokų daina „Knygnešys“.

Širdis virpino mokinių atliekamas liaudies kūrinys, pasigirdo švelnūs akordeono, smuiko, birbynės garsai. Moksleiviai savo pasirodymu pabrėžė Lietuvos grožį, svarbą ir tai, kad ji vienintelė tokia tyra kiekvieno mūsų širdyse. Jausmingi gimnazijos trečiokų bei aštuntokų šokiai nuramino ir privertė susimąstyti.

Pabaigoje pabrėžėme mūsų vietą pasaulyje. Gimnazijos trečiokas Edvinas privertė susimąstyti, „ar tai tas vienintelis taškas, kuriame mes jaučiamės nepriekaištingai? Tikriausia toms koordinatėms atskleisti prireikia viso gyvenimo... Tačiau žmogus turi vietą pasaulyje ir jos ieškoti tikrai nereikia. Mūsų vieta pasaulyje yra čia ir dabar. Ji susijusi su Lietuva, su jos grožiu, praeitimi ir ateitimi...

Esame tie Pasaulio lietuviai, kurie myli Lietuvą ir stengiasi kasdien padaryti po mažą gerą darbą vardan Jos. Juk Lietuvoje gyvena mus mylintys žmonės, kuriuos mes taip pat labai mylime.“

Renginį vainikavo bendra daina, surinkusi ir įprasminusi brangius mums visiems žodžius. Tai **saulė**, kuri jungia mus visus. Kurti Lietuvą turime kasdien ir visi kartu. O Mokyklos diena yra tikra bendrumo šventė, todėl mūsų direktorius visus pakvietė kartu nusipaveiksluoti mokyklos aikštėje.

Meilė, kuri sukūrė
Meilė, kuri brandino,
Meilė, kuri palaiko Dieviškąją Visatą...
Ir toje didelėje Visatoje,
Yra labai maža, bet labai jauki,
Yra labai maža, bet labai graži,
Yra labai maža, bet labai brangi
Mūsų tauta ir šalis Lietuva!
Kur sesutės rūtelę sėja,
Kur broliukai žirgus balnoja,
Kur trispalvę vėjai plazdena.
Lietuva – tai aš,
Lietuva – tai tu,
Ir todėl apjuoskime mūs Lietuvą ratu.
Susikabinkime ne rankomis,
Bet širdimis, tikėjimu, viltim ir maldomis...

Aurelija Davydavičienė

Dėkojame Punsko lietuvių kultūros namų direktorei Astai Pečiulienei už prieglobą ir kantrybę, gerb. Robertui Slovikui už pagalbą ir patarimus.

Tomo Bernecko nuotr.

Lankėmės senosiose Lietuvos sostinėse

„AUŠROS“ INF.

Birželio 6 d. Lenkijos lietuvių draugija surengė ekskursiją į Kernavę ir Kauną lietuvių kalbos, Lietuvos geografijos ir istorijos bei dailiojo žodžio konkursų laureatams. Į kelionę vyko Punsko Dariaus ir Girėno, Seinų „Žiburio“, Vidugirių mokyklų ir Punsko Kovo 11-osios licėjaus moksleiviai.

Alicijos Krakauskienės nuotr.

Edukaciniai užsiėmimai „Viduramžio miestas”

Pirmiausiai nuvykome į Kernavės kultūrinį rezervatą. Aplankėme penkis žavingus miestelio piliakalnius, šalia kurių kūrėsi senovės gyvenvietės ir buvo laidojami žmonės. Užsukome į Kernavės archeologijos ir istorijos muziejų, kur galėjome išvysti archeologinių tyrimų medžiagos ekspoziciją. Edukacinių užsiėmimų metu sužinojome, kaip buvo ieškoma ir kaip buvo rastas viduramžių Kernavės miestas. Nuo 1979 m. vykstantys sistemingi archeologiniai tyrimai atskleidė, kad pirmieji gyventojai teritorijoje įsikūrė dar 9-8 tūkstantm. pr. Kr. Sužinojome taip pat, kaip iš archeologų aptiktų pavienių radinių, mokslinės analizės, eksperimento ir rekonstrukcijos pagrindu buvo atkurtas XIII–XIV a. viduramžių Kernavės miesto fragmentas. Pamatėme viduramžių Kernavės miesto vietą ir greta atkurtus viduramžių miesto namus, dirbtuves, kiemus. Lankėmės miestiečių sodybose, pažinome jų kasdienį gyvenimą, amatus.

Alicijos Krakauskienės nuotr.

Kernavės archeologijos ir istorijos muziejuje

Atsisveikinę su pirmąja Lietuvos sostine, nuvažiavome į Laikinąją sostinę. Pažaislio vienuolyno pastatų ansamblyje aplankėme barokinio stiliaus Kauno Švč. Mergelės Marijos Apsilankymo pas Elžbietą bažnyčią. Žengėme pro Didžiuosius vienuolyno vartus. Čia sužinojome, kad Pažaislio bažnyčios ir vienuolyno ansamblis yra vienas puikiausių baroko architektūros šedevrų šiaurės rytų Europoje. Šventovę Kauno pakraštyje XVII a. vienuoliams kamalduliams pastatė Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės

Pažaislio bažnyčios ir vienuolyno ansamblyje

kancleris Kristupas Žygimantas Pacas (1621–1684). Ansamblis suprojektuotas italų architekto Džiovani Batista Fredianio, išpuoštas Lombardijos skulptūros meistrų lipdiniais ir florentiečio tapytojo Mykolo Arkangelo Palonio freskomis.

Viešnagę Kaune vainikavo apsilankymas VDU Botanikos sode. 1923 m. įkurtam Botanikos sodui ypatingą aurą suteikia legendomis apipinto dvarininko Juzefo Godlevskio Aukštosios Fredos dvaras ir tarpukario Lietuvą menanti oranžerija. Joje auga Oginskių dvarą puošęs daugiau kaip 120 metų amžiaus valgomasis kiaušvis, noksta papajos ir bananai. Parko rožyne – daugiau kaip 1 500 veislių, iš kurių ypač vertinamos senosios, dvarų kultūrą atspindinčios rožės. Per pirmus veiklos metus Botanikos sodą aplankė penki tūkstančiai lankytojų, o per kelerius metus jis tapo ne tik biologijos, medicinos ir farmacijos studentų mokomąja baze, bet ir svarbiu botanikos mokslo centru. Šiuo metu VDU Botanikos sodo oranžerija – didžiausia Lietuvoje, joje auginama per 1,5 tūkst. rūšių augalų. Atskiruose skyriuose eksponuojami vėsiųjų ir šiltųjų paatogrąžių, atogrąžų miškų, drėgnųjų atogrąžų, dykumų ir pusdykumių augalai.

Už puikią dovaną pakeliauti, pabūti senosiose Lietuvos sostinėse nuoširdžiai dėkojame Lenkijos lietuvių draugijai.

***

Konkursų laureatų kelionę į Lietuvą rėmė Lenkijos Respublikos vidaus reikalų ir administracijos ministerija ir Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija. Širdingai dėkojame.

Metas pasistiprinti

VDU Botanikos sode

Lietuvos partizanų pagerbimo šventė Punsko krašte. Trumpališkio partizanui Petrui Dzidolikui-Bijūnui atminti

JURGITA STANKAUSKAITĖ

...norėčiau jums pasakyti, kad neužmirštumėte savo tautos šaknų. Prisiminkite praeitį, pakalbinkite senolius – nėra nuobodu kalbėtis su vyresnio amžiaus žmonėmis. Eikite pas senolius ir paprašykite, kad jie jums papasakotų apie jūsų tautos šaknis, džiaugsmus, kentėjimus ir vertybes. Šitaip, semdamiesi iš savo šaknų, vesite pirmyn savo tautą, savo tautos istoriją siekdami didesnių vaisių. Brangus jaunime, jei norite, kad jūsų tauta būtų didi ir laisva, prisiminkite savo šaknis ir veskite tautą pirmyn...

Popiežius Pranciškus

Jurgitos Stankauskaitės nuotr.

Liepa ir naujas paminklas Trumpališkyje

Prieš daugiau kaip dvidešimt metų Trumpališkyje, kuris dabar prijungtas prie Giluišių kaimo, birželio 15 dieną aplinkinių kaimų gyventojai rinkosi prie buvusios Dzidolikų sodybos. Žmonės ėjo pagerbti miško brolių – tiek Lietuvoje gimusių, tiek čia, šiame nedideliame Lenkijos lietuvių kampe augusių patriotų. Po senuoju medžiu Dzidolikų kieme skambėjo širdį veriančios giesmės. Jos buvo nukreiptos į Petro Lukoševičiaus, „Jotvingių ir prūsų gyvenvietės“ Šilainėje šeimininko, sukaltą ir medyje įkeltą koplytėlę su Rūpintojėliu. Tądien ją pašventino kunigas Algirdas Žukauskas. Viskas vardan jų – Tėvynės gynėjų. Ant kalnelio atsistojęs tuometinis Punsko viršaitis Kazimieras Baranauskas kalbėjo, kad tokių vietų, kaip ši, buvusiame Trumpališkio kaime, negalima užmiršti. Bėgantis laikas viską paslėptų po stora užmaršties skraiste, jeigu ne šio krašto praeičiai neabejingi žmonės. Vienas jų – P. Lukoševičius, kurio pastangomis po keliasdešimties metų ir vėl vadinamojoje Dzidolikiškėje būrėsi žmonės.

Šiemet birželio 16-osios sekmadienį istorija pasikartojo. Kraštiečiai rinkosi po Dzidolikų liepos šakų skėčiu. Jie atėjo pagerbti už Lietuvos laisvę kovojusių, Punsko ir Seinų krašte veikusių partizanų. Prieš tai Punsko bažnyčioje buvo atnašaujamos šv. Mišios. Minėjimui buvo ruoštasi iš anksto. Jau balandžio 8 d. Dzidolikų sodyboje buvo pastatytas, vėliau medine tvorele aptvertas paminklas partizanams atminti. Jo pagrindiniai sumanytojai ir rėmėjai – Petras Lukoševičius su sūnumi Juozu ir Suvalkų lietuviai. Finansiškai prisidėjo Punsko viršaitis Vytautas Liškauskas. Paminklą asmeniškai

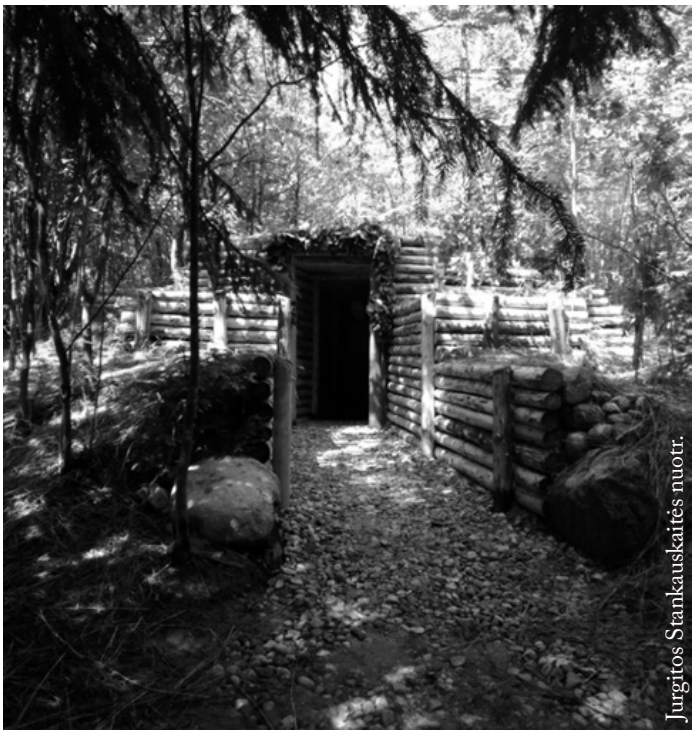
Jurgitos Stankauskaitės nuotr.

Bunkeris iš išorės

padarė Juozas Lukoševičius, kuris turi ne tik visą reikiamą įrangą medžio dirbiniams kurti, bet ir puikią vaizduotę, nepaprastą kantrybę. O gebėjimas laiką skirti visuomeniniams reikalams, papuoštas nežmoniško kuklumu, kurį šventės dalyviai galėjo pajausti ne tik čia, Dzidolikiškėje, bet ir Šilainėje, kur buvo atidarytas Lukoševičių rankomis pastatytas partizanų bunkeris. Minėjime nedalyvavusiems žmonėms gali būti sunku suprasti, kas sieja Dzidolikus su pastatyta požemine miško brolių buveine, kuo čia dėta Lukoševičių šeima. Kol pasinersime į sudėtingą pokario istoriją, reikia aptarti svarbias birželio 16 d. minėjimo akimirkas.

Šventė subūrė labai daug svečių iš Lietuvos, Lenkijos ir už Atlanto. Minėjimą Ožkiniuose vedusi Alicija Krakauskienė nuoširdžiai pasveikino LR konsulato Seinuose vadovą Vaclavą Stankevičių, Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos, Šaulių sąjungos, Genocido ir rezistencijos centro, Kauno keliautojų kultūros klubo atstovus, Lazdijų vicemerą Audrių Klėjų, Lietuvos ir Lazdijų rajono savivaldybės politinį ir visuomeninį veikėją Benių Rūtelionį, buvusį Lazdijų merą Artūrą Margelį, Vidugirių pagrindinės mokyklos, Punsko Dariaus ir Girėno mokyklos, Punsko Kovo 11-osios licėjaus atstovus ir mūsų krašto ansambliečius: Suvalkų lietuvių „Ančios“ ansamblį su vadovu Vytautu Batvinsku, Punsko vokalinį ansamblį „Tėviškės aidai“ su vadovu Gediminu Kraužliu ir jų meno bičiulius iš Lietuvos, taip pat lietuviškų bendrijų, organizacijų atstovus. Į šventę buvo pakviesti Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklos atstovai, bet dėl tam tikrų priežasčių negalėjo atvykti į minėjimą. Taip pat nestigo padėkos žodžių šventės rėmėjams: Punsko valsčiaus viršaičiui V. Liškauskui, Jurgiui Vaičiuliui, Sigitui Savickui ir užsieniečiui, lietuvių partizanų, tarnavusių Dainavos apygardoje, palikuoniui Stephenui Garrisonui; ir URM „Globalios Lietuvos“ programai, suteikusiai finansinę paramą.

Bunkeris Šilainėje atstatytas buvusioje autentiškos partizanų slėptuvės vietoje. Tiesa, šiame krašte populiariausias ir visiems žinomas yra tik sugriuvęs bunkeris Šlynakiemyje, kuriame žuvo du garsūs kovotojai už Lietuvos laisvę Rimvydas ir Žaibas. Ožkinių kaime, privačiose P. Lukoševičiaus valdose, ilgus metus buvo saugojama dar viena istoriškai svarbi buvusio partizanų bunkerio vieta, kurią tiksliai žinojo tik jo motina, dar prieš mirtį sūnaus prašiusi surasti „Vaičiulių Mikasės ir Antano žemėje, miškelyje ant kalnelio, kur auga trešnė, duobę ar įdubimą“, Trumpališkyje gimusio partizano Petro Dzidoliko pastatytą bunkerį (juo naudotasi nuo 1945 iki 1949 metų). Moters prašymas buvo įvykdytas po

Jurgitos Stankauskaitės nuotr.

Bunkeryje

Jurgitos Stankauskaitės nuotr.

Apdovanotas Vytautas Pečiulis iš Kanados

daugelio metų, kai atsirado galimybė įgyvendinti kelis dešimtmečius saugotą tiesą. Minėto objekto atstatymo pirmųjų žingsnių idėją parėmė valsčiaus viršaitis V. Liškauskas, kuris seniai viešai kalbėjo apie bunkerio atstatymą Šlynakiemyje, tačiau dėl iškilusių sunkumų susisiekti su savininku ir gauti projekto įgyvendinimo leidimą, teko atidėti, kaip pats ne kartą yra sakęs, „svajonės“ realizavimą. Punsko valsčiaus svetainėje, kurioje vyko Punsko valsčiaus viršaičio, Jotvingių ir prūsų gyvenvietės šeimininko P. Lukoševičiaus, „Aušros“ leidyklos direktoriaus Sigito Birgelio ir Suvalkų „Vienybės“ klubo atstovo Juozo Vaznelio susitikimas, buvo pasiūlyta sujungti bendrus norus ir jėgas atstatyti partizanų slėptuvę Šilainėje. Ilgai galvoti nereikėjo. Po pasitarimų Lukoševičių vyrai ėmėsi darbo. Juokdamiesi pasakojo, kad panašiai kaip anų laikų partizanai gana greitai turėjo pastatyti bunkerį, tačiau kitokiomis sąlygomis – be baimės, spaudimo ir pavojaus. Kasant rasta senų kastuvų, gilzių, kurios šiandien eksponuojamos atidarytame Šilainės bunkeryje. Slėptuvė atkurta pagal partizanų štabo bunkerį, kuris pasižymėjo erdvumu, gana dideliu gultų skaičiumi (Šilainėje jų net šeši). Lukoševičiai akcentavo, kad įėjimas į bunkerį ir pats jo nemažas plotis pritaikytas kiekvienam, norinčiam aplankyti šią vietą, net ir negalią turintiems asmenims.

Prieš 70 metų Šilainėje iškasta slėptuvė partizanams atstodavo poilsio vietą, bet daugiausia tarnavo ryšininkams. Sakyta, kad ši vieta nebuvo žinoma nei NKVD, nei lenkų saugumui. Jos egzistavimas į viešumą iškilo tik šiemet, bunkerio atidarymo dieną.

Šventėje dalyvavęs Lietuvos rašytojas (tremtinys) Justinas Sajauskas teigė, kad Suvalkų trikampis Lietuvos partizanams buvo ne tik poilsio, bet ir žaizdų gydymo bei kovų vieta. Taip pat tai buvo vienintelė siena, skirianti ir jungianti juos su Vakarais. Ją kirtę partizanai jautėsi tarsi patekę į laisvą pasaulį, kuriam nuolat perduodavo žinias apie situaciją Lietuvoje, primindavo jiems jų netesėtus pažadus padėti Lietuvai atgauti nepriklausomybę (kaip žinia, Vakarai niekada savo pažado neištesėjo).

Bunkerio Šilainėje oficialaus atidarymo metu buvo renkamos aukos obeliskui Lietuvos partizanams Kryžkalnyje (Lietuvoje). Tą dieną netrūko nepaprastai pakilių momentų. Visiems garbingiems šventės svečiams buvo įteiktos Juozo Lukoševičiaus pagamintos medinės atminimo dovanos Lietuvos laisvės kovų sąjūdžio 70-mečiui atminti. Lietuvos šaulių sąjungos kuopos vado pavaduotojas mūsų kraštiečiams suteikė išskirtinę progą dalyvauti pareigų suteikimo ceremonijoje. Lietuvos šaulių sąjungos Vlado Putvinskio klubo atstovai, kaip patys teigė, važiuodami į Punską jautė pareigą šioje vietoje atlikti svarbią misiją – Vlado Putvinskio atminimo medaliu apdovanoti Vytautą Pečiulį (V. Putvinskio kuopos vadą Toronte). Pridurta, kad apdovanojami tie, kurie dalyvavo atkuriant Lietuvos šaulių sąjungą, arba tie, kurie jai atidavė daugiau kaip 20 metų, dirbo jos ir Lietuvos labui bei žmonių gerovei. Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių sąjungos Vinco Kudirkos Marijampolės apskrities skyriaus Lietuvos kariuomenės 100-ųjų metinių jubiliejaus atkūrimo medaliu už nuopelnus skyriui, sąjungai ir Lietuvai apdovanotas Petras Lukoševičius.

Medaliais, marškinėliais ir geru žodžiu apdovanotas P. Lukoševičius atskleidė tiesą, kodėl jis tiek metų rūpinasi Dzidolikų sodybos liekanomis, kas jį sieja su buvusio bunkerio Šilainėje statytoju. Taigi, reikia pradėti nuo to, kad Kotrynos ir Adomo Dzidolikų namuose augo keturi vaikai: Ona, Antanas, Juozas ir Vincas. Vincui buvo paskirtas nedidelis žemės sklypas, kuriame užsiėmė tik kalvyste, o tėviškės ūkį perėmė Juozas. Pasirodo, kad ir jis kalviavo. Sesuo Ona (P. Lukoševičiaus močiutė) nutekėjo į Žvikelius ir priėmė vyro Adomo Aleksos pavardę. Deja, moteriai nebuvo lemta ilgai gyventi. Nėščia būdama lauke skalbė drabužius, ištroškusi atsigėrė šalto vandens, susirgo ir mirė 1936 m. sausio 15 d.

Įrašas Jiezno paminkle

Likimas taip susiklostė, kad jos dukra Petronelė nutekėjo į Giluišius pas Lukoševičius, netoli mamos tėviškės. Petras puikiai atsimena, kaip jo mama atsivesdavo savo vaikus į Dzidolikiškę ir po liepa atsistojusi verkdavo. Jis nuo jaunų dienų jautė pareigą šią vietą saugoti ir įprasminti.

Juozas vedė Marytę Kupstaitę. Dar prieš karą susilaukė keturių vaikų: Anelės (g. 1915 m. birželio 16 d.), Bronės (g. 1916 m. rugsėjo 2 d.), Julijos (g. 1920 m. kovo 21 d.) ir sūnaus Petro (1921 m. lapkričio 24 d.) – būsimo partizano. Šeimos laimė truko neilgai. Per karą privalėjo palikti Trumpališkyje puoselėtą ūkį ir leistis į nežinomybę Lietuvos žemėje. Būtina paminėti, kad visų 13 sodybų (Zabariškių valsčiaus) gyventojai buvo perkelti į Lietuvą. Tai patvirtina Balstogės archyve rastas 1950 m. kovo 29 d. sąrašas, kuriame tiksliai įvardijamos į Rytus iškeldintųjų žemių savininkų vardai ir pavardės: Čeponienė Petronelė (3,36 ha), Račkauskas Jurgis (6,16 ha), Gelažis Jonas (3,36 ha), Dzidolikas Vincas (4,48 ha), Burdulis Vincas (20,16 ha), Černelis Ignas (0,56 ha), Dzidolikas Juozas (21,84 ha žemės su gyvenamuoju namu, kluonu, tvartu ir svirnu), Krakauskas Vincas (11,76 ha), Maziliauskas Jonas (6,72 ha žemės su gyvenamuoju namu ir tvartu), Žemaitis Jonas (14 ha žemės su gyvenamuoju namu, kluonu ir svirnu), Burdulis Juozas (16,24 ha žemės su gyvenamuoju namu, kluonu ir tvartu), Jankauskienė Juzefa (4,48 ha).

Dzidolikai buvo apgyvendinti Jiezno apylinkėse (Lietuvoje). Dzidolikų Vincas iš Lietuvos negrįžo į Trumpališkį. Sukūręs šeimą, nusprendė naują gyvenimą kurti Tėvynėje. Palaidotas Plokščiuose (Šakių rajone). Tėviškės neišvydo ir jo tėvas Juozas, kuris žuvo nežinomomis aplinkybėmis 1946 m., palaidotas Būdvietyje, netoli Lazdijų.

Tuo metu, kai namų netekusi šeima bandė atsirasti naujoje vietoje, sūnus Petras buvo jau tvirtas ir drąsos įgavęs jaunuolis, po karo stojo į partizanų gretas. Pasirinko Bijūno slapyvardį. Priklausė Geležinio Vilko rinktinės Juozo Ogilbo-Dobilo būriui. Pagal Justino Sajausko apybraižų rinkinį „Posmas iš baladės“, Petras Dzidolikas-Bijūnas vėliau tapo Dzūkų rinktinės Vaidoto būrio nariu, kai vado įsakymu jam ir Danieliui Krakauskui-Bijūnui iš Trumpališkio teko lydėti Lenkijos ir Lietuvos sieną kertantį Perkūno dalinio partizaną Valentą-Ožį.

Petras Dzidolikas-Bijūnas daugiausiai veikė Jiezno ir Stakliškių apylinkėse. Pasakota, kad Petras ne kartą lankėsi savo tėviškėje Trumpališkyje, tačiau namuose neapsistodavo. Patraukdavo bunkerių link į Šilainę ar Šlynakiemį. Kaip žinia, Suvalkų trikampis buvo kelio į Vakarus tiltas, tad šiame krašte intensyviai vykdavo informacijos apie sudėtingą padėtį Lietuvoje perdavimas, prašant Vakarų pagalbos, imtis priemonių, galinčių išplėšti užgrobtas mažas šalis iš Rusijos vergijos. Už Lietuvos laisvę kovojęs Petras Dzidolikas dalyvavo Alšininkų kautynėse ir mūšyje prie Gojaus miško. Pagal Bronislavos Vinskienės knygoje „Amžinieji ąžuolai“ (Vilnius, 2007, 38 p.) pateikiamas žinias, jis pavargęs nuo kovų ir sudėtingų partizanų gyvenimo sąlygų „atėjo pas Padriežiškių kaimo gyventoją dienai pailsėti. Pavalgė ir nuėjo į kluoną. Viena iš šeimininkių nunešė jam gerti, į gėrimą įdėjusi stiprių migdomųjų. Pati atėjo į Jiezną ir vienam stribui į kišenę įkišo lapelį, ten buvo nurodyta vieta, kur kietai miegojo Bijūnas. Jiezno stribai atvažiavę jį paėmė ir Jiezne žiauriai kankino“. Petro Lukoševičiaus žiniomis, 1946 m. pavasarį buvo rusų dalinių apsuptas, todėl neradęs kitos išeities, pasinėrė į šaltą Nemuną. Teko gerą pusdienį upės vandenyje mirkti. Po tos dienos labai susirgo. Gydydamasis pas žmones, slapstėsi jų kluonuose. Sakyta, kad buvo išduotas, nes užėję rusai iš karto apsupo kluoną ir atidengė ugnį. Nenorėdamas patekti į priešų rankas, pats nusišovė.

Petro Dzidoliko puseserė (Vinco Dzidoliko dukra) laiške P. Lukoševičiui rašė: „[...] kai dar buvau studentė (1958–1963), Bronė vieną kartą nusivežė mane į Jiezną. Mes perėjom tą vietą, kur gulėjo negyvas Petras ir kiti partizanai ir kur dabar yra memorialas, tai ji tik praeidama, labai bijodama ir dairydamasi (ten buvę stribai pasistatę namus) numetė rožę“.

(Bus daugiau)

Kryžius – tai ramybė paguoda ir viltis

TERESĖ JANUŠONIENĖ

Kryžiaus dieną vakaras atėjo,
Valinčių kaime giesmė suskambėjo.
Laimink, Dieve, mūs laukus,
Pasėlius, žemę ir mus visus.

Šis pasakojimas apie senąjį ir naująjį kryžius Petro Vaznelio gimtinėje Valinčių kaime. Senąjį kryžių 1910 metais pastatė Petro Vaznelio seneliai – Juozas ir Ona Bancevičiai (Ignatavičiūtė iš Lietuvos). Senasis spygliuočių kryžius išstovėjo 107 metus. Kaip pasakoja senieji žmonės, kryžius buvęs labai aukštas. Vėliau nuvirtusį kryžių supjaustė dalimis ir nuvežė į Punsko bažnyčią, kur per Velykas, kunigo Mariaus Talučio patarimu, papuošia Jėzaus kapą. Kryžius stovėjo labai gražioje vietoje, kur sueina ir išsiskiria trys keliai: vienas į Trakiškę, Valinčius, Burokus, kitas į Petro ir Ramunės sodybą, o vidurinis vingiuoja per kaimo vidurį Lietuvos sienos link, į Mockus ir Marijampolę. Dabar kelias palei sieną apžėlęs žolėmis. Šiuo keliu kadaise važinėjo Mockų dvaro ponai pas Seivų dvaro ponus. Prie šio senojo kryžiaus rinkosi mūsų seneliai, tėvai ir mes visi – melstis prieš šeštines.

Seneliai Juozas ir Ona Bancevičiai susilaukė Antano, Vinco, Onos ir Marytės. Pas Marytę Bancevičiūtę į žentus atėjo Petras Vaznelis iš Valinčių – susituokė apie 1940 metus. Jiems gimė Birutė Dzemionienė, Danutė Uzdilienė, Marytė Uzdilienė, Onutė Nevulienė ir jauniausias Petras. Tėvai labai džiaugėsi sulaukę sūnaus. Jau nuo mažens ruošė jį ūkio darbams. 1988 m. Petras susituokė su Ramune Valinčiūte iš Navinykų. Petras baigė Valinčiuose 4 klases, paskiau Punsko licėjų. Žinodamas, kad liks ūkyje, baigė ir Olštyno žemės ūkio akademiją. Jiems gimė dvi dukros Rimutė ir Dalytė: jos abi baigė Lietuvos sveikatos mokslų universiteto farmacijos fakultetą. Rimutė dirba Druskininkuose, o Dalytė – Vilniuje. Džiaugiasi tėvai savo dukromis, mandagiomis, kultūringomis ir darbščiomis.

Kazio Linkos nuotr.

Valinčių kaime visi rinkdavomės rytais, 7 val., trys dienos prieš šeštines. Senajam kryžiui nugriuvus visi kaimo gyventojai jaudinosi, kur reikės melstis. Toje kryžkelėje yra akmeninis kaimo paminklas. Bet visi susirūpino, kad nėra nukryžiuotojo Jėzaus.

Ir atsitiko staigmena, Petro Vaznelio šeimos dėka. Toje pačioje vietoje 2019 m. gegužės 24 d. iškilo naujas kryžius: apie 7 metrų aukščio, labai gražus. Ilgai ieškotas ąžuolas surastas ir nukirstas Burbiškių kaime ant Galadusio kranto, paskiau pargabentas į Valinčių kaimą. Jį apdirbo ir išdrožinėjo, nudažė Zenonas Knyza iš Vidugirių Būdos. Duobę kryžiui iškasė Rimas Uzdila, senelių anūkas. Pamatus paruošė ir viską apgalvojo Petras Bancevičius. Statant kryžų talkino kaimynai: Arvydas ir Gintas Valinčiai keltuvu, Petras Vaznelis, Petras Bancevičius ir Juozas Senda.

Šiųmetis pavasaris – labai sausas, tad sakyčiau lyg iš dangaus angelai pravirko lietumi kryžiaus statymo ir pakėlimo dieną. Kryžių pastatė seniūnas Juozas Bancevičius su kaimo gyventojais ir Petru Vazneliu gegužės 27 d. 19 val. Kaime atnašautos šventos mišios, šventinta žemė ir kryžius. Dievui davus gražų orų susirinko labai daug žmonių, visi šeimomis ir su mažais vaikais. Buvo atvykę Ramunės ir Petro giminės, tie, kurie ten gimė. Šventas mišias kunigas vikaras Marius Talutis atnašavo taure, kuria padovanojęs kunigas Bonifacas Valinčius, kilęs iš Valinčių kaimo ir čia augęs. Labai visi džiaugėmės taure.

Kazio Linkos nuotr.

Šią taurę Punsko bažnyčiai kunigas padovanojo 1895 m. liepos 3 d. – visa tai lietuviškai išraižyta ant pačios taurės. Labai malonu, kad taurė, kurią dovanojo prieš 124 metus, ir vėl atvežta į Valinčių kaimą, kur gimė ir augo kunigas Bonifacas Valinčius. Labai gražiai buvo pašventinta žemė ir kryžius. Pašventinus kryžių kunigas Marius Talutis rankas iškėlęs meldėsi, o mes visi ėjome, lietėme ir bučiavome kryžių. Pabaigoje sugiedotas Lietuvos himnas. Po iškilmių ištartas padėkos žodis Petrui ir jo šeimai: „Ačiū kad savo lėšomis ir pastangomis įamžinote naują kryžių savo tėviškėje. Esame Jums labai dėkingi. Juk mes visi žinome, kad be kryžiaus nėra gyvenimo, ateities ir mirties. Šis kryžkelės kryžius mus į kelionę išlydės, lauks ir pasitiks. Ačiū Jums labai“. Po iškilmių Petras Vaznelis visus su kunigu ir vargonininku pakvietė į bendrą vakarienę. Vakarienės metu skambėjo patriotinės lietuviškos dainos. Armonika pritarė Juozas Nevulis iš Burbiškių, jam pavargus pakeitė Petras Valinčius. Noriu prisiminti vienos dainos posmą, kurį padainavome su kunigu Mariumi Talučiu:

Tyliai leidžiasi pavargusi saulė,
Paskutiniai šešėliai dienos,
Galbūt viską pasaulyje pamiršiu,
Bet tavęs Jėzau niekados.

Valinčių kaime yra 11 kryžių ir 3 akmeniniai paminklai. Kiekvienas kryžius statytas su meile širdyje ir prašymais Dievui. Vieni prašė namams palaimos, kiti šeimai santaikos ir ramybės, o dar kiti, jeigu tėvai mirę ir ruošėsi tuoktis, prieš vykdami tuoktis meldėsi prie kryžiaus atsiklaupę – apkabina kryžių, išbučiuoja ir atsisveikina. Taip pat norėčiau priminti, kaip prieš 100 metų buvo šventinamia žemė Valinčių kaime. Žinių suteikė Petras Valinčius ir Julija Ivoškienė. Visi kaimo žmonės rinkdavosi bažnyčioje, kur atnašautos mišios. Po mišių kunigą vežė brikele su mediniais ratais, o visi žmonės ėjo iš paskos. Seni ir nesveiki nepajėgė visko apeiti. Privažiavus Valinčių kaimą kunigas šlakstykle į abi puses šlakstė šventintą vandenį. Ir taip važiavo per visą kaimą. Paskiau buvo tariamasi pas ką bus vakarieniaujama. Dažniausia pas Baranauskus ant kalno ir Petrą Vaznelį, nes jų trobos buvo didelės. Vaišindavosi namine duona, sūriu, sviestu ir virta mėsa, bet nedaug.

Miela ir malonu rašyti apie Valinčių kaimą, jo žmones ir nuveiktus gerus darbus, visų darbštumą, gebėjimus ir vaišingumą. Visa širdimi labai dėkoju Petro Vaznelio šeimai už tokį gražų kryžių ir šventę. Visi Valinčių kaimo gyventojai buvo susijaudinę, kad nelikote abejingi nugriuvusiam kryžiui ir iškėlėte naują. Jūs padarėte šį kryžių ne tik sau, bet visiems Valinčių kaimo žmonėms. Nugriuvus senajam dvejus metus mums kažko vis trūko. Dabar eidami pro šį kryžių galime persižegnoti, nusilenkti ir atiduoti garbę prikaltam Jėzui.

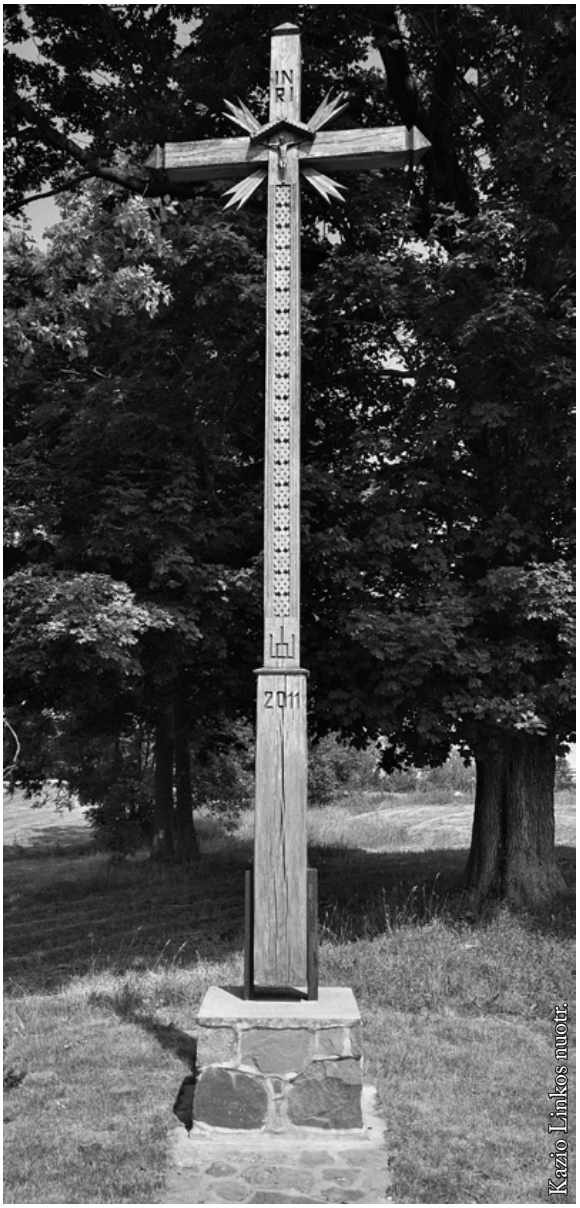

Kazio Linkos nuotr.

Etninių lietuviškų darželių augalai Punsko ir Seinų valsčių sodybose. Rakelija ir Seinai

VILIJA SNIEŠKIENĖ, STASĖ DAPKŪNIENĖ, IRMA MACIULEVIČIENĖ

Važiuojant keliu nuo Lazdijų link Seinų, akį patraukia kaimo pavadinimas – Rachelany (liet. Rakelija). Kai mus lydėjo dvi mielos moterys Birutė ir Eugenija, nesitikėjome rasti tokio jaukaus, savo Lietuvos kampelio Lenkijoje. Pasisukioję staigiais posūkiais sustojome prie sodybos, kuri skendi žalumynuose (gegužės mėn.). Gėlių prisodinta iki pat asfaltuoto kelio. Išlipome iš automobilio ir puolėme dairytis po gėlių gausą. Marytė Jančienė – nuostabios sodybos gėlių puoselėtoja. Visus kartus, kai lankėmės jos sodyboje, su pačia šeimininke mums pavyko susitikti tik vieną kartą. Ko gero toks gyvenimo būdas mielai Marytei yra priimtinas ir neatsiejama jos gyvenimo dalis. Gegužės mėnesį žalumoje skendintis gėlynas liepos mėnesį mus sutiko nuostabia spalvų gama.

M. Jančienė gėles susodinusi taip, kad atsiskleistų visų jų grožis. Prie kelio susodintos žemaūgės gėlės, kitoje lysvėje – vidutinio aukštumo, o dar toliau – aukštos, metrą ir daugiau siekiančios gėlės. Tarp aukščiausiųjų įsiterpę sumedėję augalai.

Didžioji dalis augalų yra daugiamečiai. Čia jų radome trisdešimt aštuonias rūšis. Tarp jų tradiciniai lietuviškų darželių augalai: paprastasis burbulis, virgininis astrūnas, plunksnalapė rudbekija, kelių rūšių raktažolės, puikusis bijūnas, šluotelinis flioksas, poetinis narcizas, raudonoji lelija, mėlynžiedis vilkdalgis, paprastoji baltagalvė, rusvoji viendienė, darželinis kardelis ir kt. Vienmečių gėlių pas Marytę radome tik keturias rūšis: raibąjį burnotį, margalapę karpažolę ir tradicinius augalus – vaistinę medetką bei darželinę blizgę. Trys dvimečių augalų rūšys yra tradicinės: aukštoji piliarožė, šiurpinis gvazdikas ir miškinė neužmirštuolė. Tarp sumedėjusiųjų augalų puikavosi tradiciniai: darželinis jazminas, paprastojo putino sterilioji forma ir paprastosios alyvos krūmai. Besidairant po gėlyną, išniro ir nepageidautina floros atstovė – kanadinė rykštenė.

Stasės Dapkūnienės nuotr.

1. Rusvoji viendienė

Juliaus Pakucko nereikia pristatyti. Vietiniai Seinų gyventojai jį švelniai vadina Juliuku. Visada besišypsantis, savo gyvenime nemažai patyręs žmogus, mus sutiko draugiškai: mielai pasakojo apie savo pomėgius ir veiklas. Gyvendamas kartu su kaimynais, Julius savo kiemo dalyje augina ne bet kokius augalus, bet parsivežtus iš Lietuvos ar iš kitų jam mielų vietų.

2016 m. G. Pakutkienė straipsnyje punskas.pl taip rašė apie Julių Pakucką: „Julius Pakuckas iš Seinų jau prisėjęs visko po truputį. Jam sekasi auginti. „Ot pas Juliukų auga ir žydzi kap an mielių“, – sako ne vienas praeivis. Mat darželis kasmet nuo pavasario iki rudens šalnų pilnas įvairiaspalvių žiedų. Jis negaili sėklų kitiems. Gėlių puokštę nuneša

Stasės Dapkūnienės nuotr.

2. Raiboji lelija

3. Senoviškų darželių augalai – vaistinis putoklis ir vaistinė medetka

4. Vienmetės gėlės kartu su prieskoniniais augalais

5. Šluotelinis flioksas

6. Smulkusis serentis ir didžioji nasturta

7. Miškinis karšulis

ir prie vyskupo Antano Baranausko paminklo“.

Pasižvalgome po Juliaus kiemą. Įvažiavus pro vartus reikia greit ir sustoti, nes priešais, kaip dvaruose būdavo, didelė gėlių „klomba“.

Viduryje rato puikuojasi didžiagraižis jurginas, raudonoji ir raiboji (tigrinė) lelijos, paprastoji kosmėja, darželinė rožūnė, pakraščiuose vaistinė medetka, smulkusis serentis, didžioji nasturtė, trispalvė našlaitė ir kt. O tarp gėlių kyšantys paprastojo krapo skėčiai gėlynui suteikia savotiško žavesio.

Toliau žvilgsnis nukeliauja į sodą. Po senomis obelimis ir atskirai po sodelį išmėtyta bijūnų, rusvųjų viendienių kupsteliai.

Pasisukioję po sodą keliaujam į sklypo pakraštį. Čia vėl neįprastas prieskoninių augalų ir gėlių derinys. Šalia paprastojo krapo auga smulkusis serentis, didžioji nasturtė, paprastoji kosmėja, didžiagraižis jurginas.

Prie namo sienos pavasarinius augalus pakeitę vasariniai džiugina akį ištisus metus. Gegužės mėnesį prie namo pamato prieš saulę žiedus skleidė dailieji auskarėliai, mėlynieji vilkdalgiai, o liepos mėnesį žydėjo jurginai.

Ko gero, kaip ir visose mūsų aplankytose sodybose, pas Juliuką daugiausia radome daugiamečių gėlių – penkiasdešimt vieną rūšį. Vienmečių darželių augalų suregistravome dvidešimt rūšių, dvimečių – šešias ir sumedėjusių – penkiolika rūšių.

Aprašydamos šias dvi sodybas, sulaužėme stereotipą, kad gėles sodina ir puoselėja tik moterys. Tiek Marytės Jančienės sodyboje, tiek Juliaus Pakucko vyravo XVII–XX a. kaimų darželiuose augintos gėlės. Pas Marytę radome nuo XVI a. iš dvarų į darželius patekusią rusvąją viendienę, o pas Julių net nuo XV a. auginamas gėles ir vaistinius augalus: mėtą, vaistinį putoklį, vaistinį skaistenį. Iš XVI a. atstovų puikavosi žalioji rūta, daugiametė saulutė, aukštoji dedešva. Iš nepageidaujamų, invazinių augalų, radome muilinę guboją, kanadinę rykštenę ir dygliavaisį virkštenį. Šių invazinių rūšių augalų reikėtų neauginti, nes jie, ypač kanadinė rykštenė, agresyviai plinta.